SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 105. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 5, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 5-го ЧЕРВНЯ 1991 Ч. 105. РІК XCVIII.

ЦК КПСС ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ РЕГАБІЛІТАЦІЇ ОУН-УПА

Москва (ПС УРП). — Тут у вівторок, 28-го травня, в приміщенні ЦК КПСС відбулася пресова конференція для совєтських журналістів, на якій представники ЦК КПСС висловили стурбованість спробами в Україні реґабілітувати Українську Повстанську Армію, Організацію Українських Націоналістів та їхніх лідерів Степана Бандеру та Євгена Коновальця.

Партократи твердили, що ці імена „стали синонімом диверсій, грабунків, жахливих тортур і вбивств мирних совєтських людей".

Відразу ж після пресової конференції компартійна преса, зокрема газета „Правда", вдарила на сполох з приводу того, що активісти Народного Руху України, Української Республіканської Партії, Спілки Незалежної Української Молоді „піднімають антисовєтські, націоналістичні ідеї оунівців, насаджують національний розбрат, нагнітають антиармійську гістерію". Особливо члени ЦК КПСС наголошували на тому, що „цій кампанії сприяє бездіяльність властей".

В повідомленні ТАСС сказано, що, на думку промовців, реґабілітація ОУН-УПА та їх лідерів вигідна антикомуністам, які вимагають резиґнації керівництва республіки, розпуску парляменту і перешкоджають підписанню союзного договору.

Як відомо, Верховна Рада України у квітні схвалила в першому читанні проєкт закону про реґабілітацію жертв політичних репресій в Україні. Закон цей викликає особливе зацікавлення у громадян України, які тепер довідалися про жахливі злочини большевицьких властей протягом усіх 70 років їхнього володарювання. Під час обговорення проєкту закону деякі промовці настійно вимагали внести запис про реґабілітацію членів родин керівників та учасників ОУН-УПА, а також тих членів згаданих формацій, які боролися проти гітлерівців, і які не вчинили злочинів проти людства.

Цього ж вимагає переважна більшість населення України, а особливо такі об'єднання, як розкритиковані на пресовій конференції НРУ, УРП, СНУМ та інші. По всій Галичині люди вшановують загиблих воїнів УПА священики УКГЦ та УАПЦ посвячують їхні могили. Активісти ТУМ, УРП виїздять в різні частини України, де під час виступів розповідають про боротьбу ОУН-УПА. На Івано-Франківщині, у селі Старий Угринів, знову встановили пам'ятник С. Бандері. Пам'ятник, поставлений там рік тому, був знищений вибухом 29-го грудня 1990 року, але люди зібрали гроші і 25-го травня 1990 року знову відкрито. З'явилися також названі іменем С. Бандери вулиці в містах і селах Західної України.

Водночас в різних населених пунктах згідно з рішенням місцевих властей та на вимогу населення демонтуються пам'ятники Ленінові. Зокрема в Іванкові, Борщівського району на Тернопільщині, 20-го травня демонтовано пам'ятник Ленінові, хоч начальник районного КҐБ намагався перешкодити цьому і висловив погрози на адресу місцевої організації УРП, заявивши: „Ми ще з вами поквитуємось!"

В той самий день Рада секретарів первинних партійних організацій при ЦК КП України зібралася на свою другу зустріч. Перед її учасниками виступив перший секретар ЦК КПУ С. Гуренко, який розповів про свою тривогу про долю партії, зазначивши, що комуністам треба здійснити відповідальний крок — обговорити і ухвалити програму КПУ. Проєкт програми, запропонований членам Ради, буде розглянутий під час наступних засідань.

М. ЯКОВИНА В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Дирекція Українського Народного Дому запрошує на зустріч з головою Івано-Франківської Обласної Ради народних депутатів і членом Центрального Проводу Руху Миколою Яковиною, яка відбудеться тут у четвер, 6-го червня, о год. 6:30 вечора. Тема доповіді: „Проблеми нової адміністрації в Івано-Франківщині: 'Треті совєти' чи національне відродження?"

Імпреза відбудеться у великій залі Українського Народного Дому, 140-142 Другої авеню.

В Україні посилились затруєння і епідемії

Дніпропетровське (УНІАР). — У Нікопольському районі на Дніпропетровщині виставлені карантинні і міліційні пости на дорогах у зв'язку з масовими захворюваннями тварин на лєвко зу і сухоти.

Надходять також повідомлення про масові отруєння громадян поганими харчами. Зокрема газета „Молодь України" з 15-го травня повідомляє, що у місті Ківерці на Волині затруїлися понад 200 громадян, в тому числі 79 дітей, з яких 10 у важкому стані. Джерелом отруєння виявилися тістечка з місцевого комбінату громадського харчування.

Лікарі називають хворобу „сальмонельоз", вважають, що вона принаймні на півроку позбавляє людей змоги нормально жити і працювати. Крім того, лікування її вимагає багато ліків. Кореспондент Феодосій Манздюк пише, що це вже не перше затруєння такого роду і розповідає, що через надто високі ціни ковбасні вироби залежуються у крамницях, псуються, але їх не знищують, а посилають на м'ясокомбінат на перероблення. А це означає, що є загроза затруєння ще і м'ясними продуктами. Люди часто хворіють ще й тому, що деякі лісові господарства постачають гриби і ягоди з підвищеним рівнем радіяції.

СПІВАЧКА В ДІТРОЙТІ

Дітройт. — Концерт відомої української співачки Ніни Матвієнко відбудеться тут в приміщенні Warren Woods Middle School в суботу, 8-го червня. Початок о год. 7-ій вечора. За інформаціями слід звертатися, телефонуючи на число (215) 437-4815.

Ю. Сердюк зустрінеться з громадами Вашінґтону, Нюарку та Ню Йорку

Джерзі Ситі, Н. Дж. — На відвідини до ЗСА приїхав Юрій Сердюк, секретар Спілки Письменників України, головний редактор дитячого журналу „Соняшник" і голова Міжнародної асоціяції дитячих письменників і видавців, який виступить з доповідями в таких громадах: у п'ятницю, 7-го червня, о 7-ій год. вечора в домів ці „Чорноморської Січі", 680 Сенфорд аве., в Нюарку, у понеділок, 10-го червня, о 7:30 вечора в залі української православного собору св. Андрія, 15100 Ню Гемпшир аве., Силвер Спрінґ, Мд., та у вівторок, 11-го червня, о год. 6:30 вечора у домі НТШ, 63 Четверта аве., між 9-ою та 10-ою вулицями в Ню Йорку.

Студенти з України запрошені до ЗСА

Джерзі Ситі, Н.Дж. — Головний радний УНС і член Етнічної ради стейту Ню Джерзі Андрій Кейбіда інформує, що університет Делавер запросив на літні курси 40 студентів з Міжнародного Інституту Менаджменту в Києві, щоб вони тут побачили, як ведуть підприємства в ЗСА і як Америка може провадити торгівлю з Україною.

В запланованій літній програмі студенти перебудуть перших чотири тижні в університеті, підготовляючись до практики в американських корпораціях. Чергові три тижні студенти будуть перебувати у різних корпораціях і приглядатися як в ЗСА ведуть підприємства та як можна наладнати так важливу для України торгівлю із ЗСА.

Студенти мають розпочати курс в університеті Делавер 9-го липня і він триватиме до 9-го серпня, а практика в корпораціях між 10-им та 26-им серпня.

Вивчення менаджменту в ЗСА є дуже важливою частиною програми МІМ в Києві і тому запрошено сюди українських студентів, які при цій нагоді зможуть також поліпшити своє знання англійської мови.

В минулому великі американські підприємства як Дженерал Електрік, Дженерал Моторс, Еппл чи Дженерал Фудс, спонзорували такі програми і також тим разом до них звернулися спонзорувати цю, яка буде коштувати 220,000 дол.

Закликається всі українсько-американські корпорації, професійні організації, бизнесов та інші бути також спонзорами тих українських студентів, які будуть у майбутньому провідниками торгівлі та індустрії в Україні та будуть мати нагоду нав'язувати торговельне спілкування із Заходом.

Усіх зацікавлених цією справою проситься зголошуватися до: Ms. June R. Quigley, SIBI Coordinator, 25 Amstel Ave., University of Delaware, Newark Del. 19716 tel.: (302) 451-2674, або виставляти чеки на „University of Delaware", висилаючи на вище подану адресу.

ФЕСТИВАЛЬ В ЕЛЛЕНВІЛЛ

Елленвілл, Н. Й. — Заряд оселі СУМ запрошує на український фестиваль, який відбудеться на оселі СУМ від 4-го до 7-го липня. Виступатимуть танцювальний ансамбль „Каштан", Парма, Огайо та самодіяльні мистецькі одиниці з України. До забав приграватимуть 4-5-го липня оркестра „Темпо", 5-го і 6-го липня оркестра „Нове покоління" з Торонто. Також відбудеться продаж мистецьких виробів, виставки, тощо.

Дохід призначений на поправу та уліпшення оселі СУМ.

ВІДБУВСЯ 2-ИЙ З'ЇЗД УРП

Київ (ПС УРП). — Тут в суботу і неділю, 1-2-го червня, відбувся 2-ий З'їзд Української Республіканської Партії, найчисельнішої з демократичних партій в Україні, яка нараховує близько 9,000 членів і є опозиційною у відношенні до Компартії України. УРП представлена 10 членами у Верховній Раді України, голова її — Левко Лук'яненко, заступник — Степан Хмара. З'їзд відбувся у приміщенні республіканського Будинку Кіно на вулиці Саксаганського 6, були присутні 483 з обраних 492 делеґатів партії.

Крім делеґатів були присутні також багато гостей та журналістів: представники генеральних консульств Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини та ЗСА; представники української діяспори з Канади, ЗСА, Австралії, Литви, Естонії, Росії; представники політичних партій та організацій України (Рух, УНДП, УСДП, Товариства Репресованих, Союзу Українок, СУС, УСС, „Гельсінки-90", „Меморіял"; серед гостей були 11 депутатів ВР України.

На розгляд з'їзду були винесені такі головні питання: звіт голови УРП Л. Лук'яненка, обговорення та затвердження змін та доповнень до статуту та програми, вибори голови та затвердження двох заступників голови УРП, формування Рад партії.

Кульмінаційною точкою першого дня праці з'їзду було обговорення доповідей Л. Лук'яненка та С. Хмари. На з'їзді вони репрезентували дві позиції, або дві течії в лавах УРП. Більш поміркований і реалістичну позицію займає Л. Лук'яненко. Позиція С. Хма ри розрахована на розвинену національну свідомість галичан, тобто на більшу „революційність" та декляративність антикомунізму. Центр суперечностей позицій — відношення до комуністів взагалі та позиція УРП щодо приймання колишніх членів КПСС. С. Хмара пропонував статутно затвердити п'ятирічний термін випробування для цієї категорії кандидатів у члени УРП. Позиція Л. Лук'яненка підтримана більшістю, була не включати таку суто дискримінаційну норму. Людину, котра в минулому була членом КПСС, треба приймати на загальних засадах, або при наявності даних про його злочинну, антинародну діяльність, не приймати до партії зовсім. Прийняття цієї дискримінаційної поправки до статуту суперечило б Універсальній деклярації прав людини, на якій базується статут та програма УРП.

Спроба провести пільговий пункт до статуту про допустимість членства в УРП членів ОУН теж не пройшла, оскільки на думку більшости делеґатів, УРП і є, так би мовити, „ОУН-сьогодні". Відкидаючи насильницькі методи боротьби, тактика та стратегія УРП включає всю повноту кінцевих цілей українського націоналізму. Тому недоречно та безсенсово бути комусь членами одночасно,

(Закінчення на стор. 7-ій)

У СВІТІ

В КІНЦІ МИНУЛОГО ТИЖНЯ Мадярщину відвідав президент України Леонід Кравчук зі своїми дорадниками. Під час офіційних розмов між представниками України і Мадярщини були порушені політичні й економічні питання, а в кінці обидві сторони підписали договір про двосторонню співпрацю в ділянці торгівлі, охорони довкілля, культурної і наукової виміни. „Ці документи свідчать про визнання України, як суверенної держави ,— заявив Л. Кравчук кореспондентам, — і ми вдячні Мадярщині, що вона поділяє нашу позицію і розуміє по державницькому проголошену нами деклярацію незалежности". Пізніше Л. Кравчук зустрівся ще окремо з міністром фінансів Мадярщини Міхалем Купою, з яким він обговорив подробиці економічної співпраці, створення спільних підприємств і спеціяльних економічних зон.

У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗБІЛЬШЕННЯМ незалежности Монголії від совєтського впливу, місцеві відповідальні чинники вирішили, починаючи від 1994 року, ввести національну азбуку замість кирилиці. Кирилиця була примусово введена в цій республіці в 1940 році. Китайське інформаційне агентство „Ґсінгуа" повідомляє, що монголи у віці до 50 років не знають своєї рідної мови, свого альфабету. Більшість монгольських інтелектуалістів користуються виключно російською мовою. В наступному році розпічнеться навчання рідної мови в початкових школах. Покищо не відомо, які заходи будуть прийняті, щоб допомогти монголам опанувати національну азбуку.

ДАВИД ЛЕВІ, МІНІСТЕР закордонних справ Ізраїля, запросив йорданського короля Гуссейна прибути до Єрусалиму і взяти участь у двосторонніх мирових переговорах. „Приїхавши сюди, каже Леві, він (Гуссейн) наочно переконається, що уряд Ізраїля готовий говорити про умови миру вже тепер, бо цього процесу не можна на довше відкладати". Леві також підкреслив, що представники Ізраїля в свою чергу можуть приїхати пізніше до Амману для ведення дальших переговорів. Нова ініціятива міністерства закордонних справ Ізраїля викликала позитивні відгуки у Вашінґтоні, Лондоні і Парижі. Очевидно, позитивна оцінка ізраїльських заяв королем Гуссейном викликала неґативну реакцію Палестинської Визвольної Організації і палестинців, які живуть в обидвох країнах Йорданії і Ізраїлі.

АҐЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс повідомило, що у висліді вибуху в останньому вагоні пасажирського потягу, який ішов з Москви до Баку, загинуло 11 осіб, а вісім були тяжко поранені. Спеціялісти думають, інформує ТАСС, що розривний матеріял був підкладений в одне купе вагону. В телевізійній програмі „Время" були показані фотознімки розшарпаного розривом вагона, а диктор повідомив, що КҐБ розпочало докладне слідство цього „терористичного акту". На думку спеціялістів, жертви в людях були б значно вищі, якщо б зрив наступив в середині потягу.

В ОСТАННЬОМУ КІНЦІ ТИЖНЯ в Північній Ірляндії зарекордовано два терористичні акти, які викликали гострий засуд і протиакцію центрального уряду в Лондоні. Терористи з організації ІРА (Ірляндська Революційна Армія) наладувавши динамітом і іншим розривним матеріялом малий грузовик пустили його без водія в будинок поліції. У висліді трьох поліцаїстів було вбито, а 14 були поранені. В іншому випадку терористи самі підклали великої вибухової сили бомби і знищили будинок своїх політичних противників. Головне військове командування в Північній Ірляндії проголосило 48-годинний вийнятковий стан в містах тероризму і розпочало розшуки за терористами. Їх, очевидно, тяжко знайти, бо терористична організація ІРА нараховує 15,000 добре вишколених терористів, дії яких схвалює поважне число симпатиків.

ЗСА ДАДУТЬ КРЕДИТИ ДЛЯ СССР І ПОГОДЯТЬСЯ НА ПРИЇЗД М. ҐОРБАЧОВА

Вашінґтон. — Президент З'єднаних Стейтів Америки і його дорадники знову змінили свою думку про справу надання додаткових кредитів в сумі понад одного більйона долярів для Совєтського Союзу, яку то суму Москва використає для закупу товарів в ЗСА, щоб хоч тимчасово полегшити економічну ситуацію в СССР, яка, очевидно, з вини комуністичної системи, переживає тепер небувало тяжку кризу.

Більше того, Джордж Буш ставиться тепер більш позитивно до ідеї запрошення совєтського президента-диктатора Михаїла Ґорбачова на лондонську конференцію сімох індустріяльних держав, яку первісно висунув президент Франції Франсуа Міттеран і підтримав канцлер німецького уряду Гельмут Коль. Досі тільки три держави: ЗСА, Велико-британія і Японія були проти такого запрошення, бо це може стати небезпечним прицедентом у майбутньому, що кожний з членських держав „великої сімки" буде запрошувати на свою руку „гостей" на конференцію на якій, як відомо, обговорюються важливі питання політики й економіки, випрацьовується свого роду стратегія для майбутнього укладу світу в економічному відношенні. Можливо тому комуно-московські керівники наказали витягнути на поле бою найбільші пропаґандивні гармати, щоб у спосіб тиску заставити західні демократичні країни „запросити" до участи в конференції їхнього президента і генерального секретаря ЦК КПСС, не зважаючи на те, що Совєтський Союз ще й далі залишається тоталітарною мілітарист ською державою світу і не має жодного відношення до західних демократій.

У принципі президент ЗСА Джордж Буш погодився на виділення 1,5 біл. долярів кредиту, кажучи, що „ми зацікавлені допомогти Совєтському Союзові цим чи іншим способом". Поки що станеться обидві наддпотуги, демократичні З'єднані Стейти Америки, і тоталітарний СССР, повинні поладнати ще багато різних справ, — заявив кореспондентам пресовий секретар Білого Дому Марлин Фицвотер. Концентрація думки скерована тепер більше на підписання договору про зменшення атомової стратегічної зброї, заявив Фицвотер і додав, що зустріч на вершинах між президентом Дж. Бушем і президентом-диктатором СССР М. Ґорбачовим таки відбудеться у другій половині, або при кінці червня.

Поки президент Дж. Буш, його дорадники і взагалі Республіканська партія застановляються над проблемою надання совєтам більйонових кредитів, Демократична партія, а зглядно представники її в Палаті Репрезентантів і Сенаті вишли зі своєю версією розв'язки багатьох питань, маючи, очевидно, на увазі президентські вибори в наступному році до яких інтенсивно вже почали підготовлятися обидві партії. Ричард Гепгард, лідер Демократичної партії в Палаті Репрезентантів, виступаючи на телевізійній програмі „Зустріч з пресою", порівняв допомогу для М. Ґорбачова з пляном Маршала, який існував після Другої світової війни і закинув Дж. Бушеві, що йому бракує далекозорости, якою користувався в 1947 році президент Гeрри Труман. Гепгард пропонував, щоб ЗСА поставили СССР передумови, заки виділять більйонові фонди, яких так дуже потрібно на внутрішньому американському ринку. Москва, на думку демократів, повинна різко зменшити свій воєнний бюджет, дозволити республікам вийти зі складу СССР тим особливо, які собі цього бажають та вимагати інших гарантій.

Аґентство Ассошієйтед Пресс пригадує, що під теперішню пору територію ЗСА інфільтрували совєтські аґенти, емісари Ґорбачова, бож він їм підпорядковується, завданням яких є змінити дотеперішню політику республіканців в користь комуно-московської імперії. Виглядає, що ця місія їм частинно вже удала ся, а світ незабаром переживатиме нову комедію західньо-східнього „братання", що його заініціювали совєтські диктатори за згодою Вашінґтону.

В АМЕРИЦІ

НАЯВНИМ ФАКТОМ Є ТЕ, що з кожним роком кількість японських фірм в Америці зростає, але разом із цим росте велике невдоволення серед американських робітників у цих фірмах, які твердять, що японці в ЗСА почínають створювати новий спосіб дискримінації, не допускаючи американців на чолові становища. Критики, щоправда, заявляють, що це не стосується кожного японського працедавця в ЗСА, але, беручи до уваги судові оскарження щодо дискримінації американських керівників, таких відомих фірм японської індустрії як Матсушіта, Сумітомо чи НЕК Електронікс вподовж тільки минулого року, приходиться серйозно розглядати ці закиди. Всі вище згадані судові оскарження були полагоджені за домовленням без судових розправ. Ці ж самі критики твердять, що японці, як ніхто інший з чужоземних власників фірм, понад 50 відсотків головних провідних позицій в японських фірмах, в ЗСА надали японським керівникам.

РЕЦЕСІЯ НЕ ТІЛЬКИ ЗАЛИШАЄ свої познаки у приватному секторі, але також добирається до окремих відділів Уряду. Департамент здоров'я та громадських послуг через надто великі кошти був змушений зменшити кількість своїх делеґатів на цьогорічну міжнародну конференцію в справах АІДС на 100 осіб. Джан Ґіббонс, речник вищезгаданого департаменту, заявив, що це було зроблено з думкою про зменшення видатків пов'язаних із поїздкою на згадану конференцію, що відбудеться цього року у Фльоренції.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ відвідає Туреччину, як повідомило міністерство закордонних справ Туреччини. Згідно з повідомленням, відвідини мали б відбутися від 19-го до 21-го липня та будуть другими відвідинами американського президента. Першим був Двайт Айзенгавер, який відвідав Туреччину в 1959 році. Під час відвідин президент Дж. Буш зустрінеться з турецьким президентом Турґутом Озалом, який відвідав ЗСА минулого березня.

КРАЙОВЕ УПРАВЛІННЯ аеронавтики та дослідження простору (НАСА) знову відклало запущення міжпросторної ракети „Колюмбія", бо в останній хвилині знайдено дефект у навіґаційній системі ракети. Вже раніше відлет „Колюмбії" з технічних причин був відложений на 10 днів. Цим разом головним завданням залоги „Колюмбії" є провести медичні досліди про вплив невагомости на організм людини. У дев'ятиденним дослідним полеті, крім сімох астронавтів, участь беруть 40 щурів, неозначена кількість медуз і спеціяльна лябораторія „Спейслеб", що є розташована у вантажній частині ракети та важить приблизно 10 тонн.

„Явір" і Н. Матвієнко виступлять на Союзівці

Союзівка. — В суботу і неділю, 15-го і 16-го червня Союзівка гоститиме своїх відвідувачів двома концертами відомих мистецьких сил з України, які відбувають своє турне по Північно-американському континенті. На цей кінець тижня припадає також сьоме з черги союзове Свято Дня Батька.

Перший концерт відбудеться в суботу в год. 8-ій вечора. Тоді виступить відома співачка українських народних пісень Ніна Матвієнко, яка відбуває своє перше турне в ЗСА. Її турне відбувається під патронатом агенції „Браво" Інтернешенел і концерт буде з оплатою за вступом до залі. Після концерту буде забава, на якій гратиме оркестра „Звуки Союзівки". В оркестрі грають Гриць Гриновець та Степан Бень.

В неділю, о год. 3-ій по полудні, виступить зі своєю програмою вокальний квартет з Києва „Явір".

Квартет „Явір" існує вже 25 років і користується заслуженим признанням. Він є один з найбільш популярних професійних вокальних ансамблів в Україні і відомий також в інших країнах Европи. Квартет виступає в складі Олеся Харченко, Євген Пруткін, Володимир Дідух і Валентина Реус, всі вони є лавреатами Шевченківської премії, народні артисти України. На гармонії акомпаньює заслужений мистець Анатолій Мамалига.

Вокальний квартет „Явір"

Хоч в 1983 році „Явір" виступав на виставі „Людина і світ" в Монтреалі, а в 1989 році на виставі „Фолкльорама" у Вінніпеґу, цьогорічна подорож по Канаді і ЗСА є першим великим турне квартету. Квартет виконує народні, патріотичні, ліричні та жартівливі пісні і твори сучасних композиторів, а на це турне доповнив свій репертуар козацькими та стрілецькими піснями.

Заохочується союзовців і інших гостей користати із знижених цін за нічліг та харчування на Союзівці і організувати дводенні автобусні прогулянки. Число телефону Союзівки: (914) 626-5641.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Немає загрози війни, — але...

У 1949 році, коли совєтський союзник у Другій світовій війні перетворився у найбільш грізного противника, засновано військово-політичний бльок вільних держав, Північно-Атлантійський Пакт (НАТО). Його історичною заслугою стало те, що впродовж останніх 42-ох років не було в Европі нової воєнної катастрофи. НАТО нараховує тепер 16 держав, у тому числі Америку й Канаду. Часи змінилися. У періоді холодної війни йшли перегони у зброєнні і йшов натиск на Німеччину, щоб більший відсоток щорічного бюджету призначила на військові цілі. Тепер, у зв'язку із з'єднанням двох частин розділеної Німеччини, Німеччина прийняла такі обмеження, які ґарантують, що не відродиться її імперіялізм. Німеччина все ж зберігає і збереже поважну ролю в НАТО, бо його генеральним секретарем є Манфред Вернер. Негарну гру веде Франція. У 1966 році тодішній президент Франції Шарль де Ґоль, який не міг забути Д. Д. Айзенгаверові, що цей затаїв перед ним дату висаду альянтських військ у Нормандії, відкликав французькі війська з-під командування з'єднаних військ НАТО і просто викинув головну квартиру НАТО з Парижу. Від цього часу ця головна квартира знаходиться у Брюсселі, а Франція є тільки членом НАТО у ділянці політичній.

В останніх двох роках радикально змінилася ситуація в Европі. Усамостійнилися шість колишніх совєтських сателітних країн і таким чином автоматично розлетівся Варшавський Пакт, заснований Кремлем у противагу до НАТО. Аж смішно згадати, що Ґорбачов великодушно пропонував був зліквідувати і НАТО і Варшавський Пакт під знаком миру. Цей мир настав саме тепер з ліквідацією Варшавського Пакту плюс несамовита внутрішня криза в СССР. Наполеон сказав, що війну можна вести, коли існують три речі — гроші, гроші і гроші. Москва не має зовсім грошей і замість великих харчових резерв, потрібних для прохарчування армії, є довжелезні черги перед харчовими крамницями. Фахівці вирахували, що в Центральній Европі не стало одного мільйона ворожих вояків: 500,000 в усамостійнених сателітних країнах і 500,000 тих, що їх Кремль відтягає з усіх цих країн. До кінця червня мають їх всіх відтягнути, крім колишньої Східньої Німеччини, де ще будуть совєтські вояки до 1993 року.

Ця змінена ситуація спонукала лідерів НАТО зреоганізувати свою збройну силу. Над цією справою нараджувалися міністри військових справ у Брюсселі 28-го травня ц.р. Мають значно зменшити з'єднану армію НАТО і перетворити її на менші з'єднання, але з можливістю у випадку кризи негайно перекинути їх на загрожене місце. Хоч статут НАТО передбачав місію цього союзу боронити тільки Західню Европу на базі принципу ,,Всі за одного — один за всіх'', — то недавня війна проти Іраку висунула потребу перевірити, чи НАТО не повинно висилати своє військо і поза Европу, — як це зробила у згаданій війні Великобританія. Як твердить ,,Ню Йорк Таймс" з 29-го ц. м. — французька дипломатія старалася переконати Европейську економічну спільноту — фактично бльок самих країн Европи — щоб при цій організації створити ,,европейську армію". Цю інтриґу Міттерана конференція міністрів НАТО у Брюсселі рішуче відкинула — представника Франції там не було. Американський секретар оборони Ричард Чейні заповів, що Америка, яка перед війною проти Іраку тримала в Европі коло 350,000 вояків, зменшить це число до яких 200,000, але ставить до диспозиції головному командуванню НАТО своє летунство і морську фльоту. Зберігається теж атомову зброю з уваги на існування її у СССР: тамошня хаотична ситуація диктує обережність. За традицією — головним командантом збройних сил НАТО є завжди американський генерал. Був ним Д. Д. Айзенгавер, був ним Александер Гейґ, тепер є генерал Джан Ґевін, який є головою Комісії, що виготовляє цей реорганізаційний плян. Його розгляне й вірогідно затвердить Рада НАТО — президенти чи прем'єри всіх членських країн НАТО на своєму з'їзді у червні наступного року у Римі.

Західній світ — упорядкований, стабільний на базі демократії, має лідерів, які доросли до свого завдання. Теперішнім лідером цього вільного світу є Джордж Буш, людина з величезним державницьким і дипломатичним досвідом. Демократи й ліберали шарпають його, але можуть спокійно спати, маючи у Білому Домі такого лідера.

Наталя Осока

ЩЕ ОДНА ЗУСТРІЧ НА ПРЕЗИДЕНТСЬКІЙ ДАЧІ

Президент СССР Міхаїл Ґорбачов 24-го травня на своїй підмосковній дачі в селі Ново-Оґарєво знову влаштував зустріч з керівниками дев'ятьох союзних республік і 18-ти автономій для обговорення проєкту союзного договору. Офіційна совєтська преса іменує зустріч першим засіданням підготовчого комітету для праці над проєктом концепції союзного договору.

Цій зустрічі, як інформує газета ,,Комерсант" з 27-го травня, передувала напівзакрита сесія Верховної Ради СССР, що відбулася 21-го травня, а 22-го травня ВРада СССР ухвалила постанову з вимогою узгіднити текст проєкту нового союзного договору з висновком союзного референдуму та допустити Верховну Раду СССР до участи у підписанні союзного договору. Політичні коментатори розцінюють цю постанову як попередження президентові Ґорбачову.

Як відомо, 23-го квітня на цій самій дачі з'явилася на світ так звана ,,заява десятьох" і підписана угода між президентом Ґорбачовим та представниками керівництва дев'ятьох республік про підписання союзного договору в недалекому майбутньому та зформування нових органів союзної влади. Відтоді проминув лише місяць, та всі помітили, що підписані угоди в основному виконуються. Такий розвиток подій викликав занепокоєння в депутатському корпусі СССР. Один з керівників ,,Союзу" Євгеній Коґан висловився з цього приводу так: ,,В угоді '9 + 1' ми вбачаємо спробу такого 'оксамитного' перевороту, яким плянується усунути від влади законно обраних депутатів".

Отож ВР СССР 21-го травня, вимкнувши монітори у фойє для журналістів, обговорювала свої шанси на виживання. Депутати обурювалися, що республіки домовляються між собою самі, а вони, депутати, присутні не як повноважні представники, а лише як експерти, без права брати участь у голосуванні.

Заступник завідуючого відділом ЦК КПСС з правових та законодавчих питань Алєксандер Павлов заявив, що саме ,,шіснадцята" республіка має право на затвердження договору. На думку Павлова, окрім п'ятнадцяти республік і автономій, є ще одна загальносоюзна, тобто — СССР.

Наступного дня, 22-го травня, ВР СССР ухвалила змінити текст і процедуру укладення союзного договору. М. Ґорбачова на цьому засіданні не було, оскільки він мав зустріч з прем'єром Італії Джуліо Андреоті. В совєтській пресі того ж дня з'явився заклик ряду союзних депутатів і деяких депутатів Росії, котрі орієнтуються на Верховну Раду СССР. В публікації ,,За співпрацю конструктивних сил'' автори засуджують ,,авантюризм і нетерпіння керівництва", що веде ,,в обійми нового тоталітаризму".

Попрощавшись з італійським гостем, президент Ґорбачов ніяк не відреаґував на цей заклик і на метушню у Верховній Раді СССР, а 24-го травня о 2-ій годині кавалькада авт потягнулася від Кремля в бік Ново-Оґарєва. Цього разу, крім ,,дев'ятки" тут були також представники інших республік, в тому числі автономних. А крім голови ВР СССР, були інші представники ВР СССР.

Перед від'їздом у Ново-Оґарєво Б. Єльцин заявив кореспондентам, що на його думку, на дачу доведеться їздити ще не раз. Наступного дня він підтвердив, що зустрічі на ново-оґарєвській дачі закінчаться не раніше кінця червня. Доповідаючи депутатам Четвертого з'їзду Росії, Єльцин повідомив, що автономії РСФСР погодилися підписати договір у складі республіки, за винятком Татарії. Тому предстоїть ще багато попрацювати.

Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук цього разу також був учасником зустрічі і брав участь в обговоренні проєкту союзного договору. В інтерв'ю для української телевізії 25-го травня, він повідомив, що керівники Криму очевидно погодяться підписати договір у складі України. Кравчук далі розповів, що підговчий комітет обрав назву ,,Союз Суверенних Держав", а не ,,Союз Соціялістичних Республік", як ухвалила Верховна Рада СССР. Прагадав, що під час референдуму 26 мільйонів громадян України висловилися за союз суверенних держав. ,,Сьогодні у нас є шанс збудувати суверенну українську державу, але при цьому мусимо враховувати і те, що народ хоче жити в союзі", — заявив Кравчук і додав, що відтепер над проєктом працюватимуть, окрім підготовчого комітету, також і Верховні Ради республік. Отож Верховна Рада України має подбати, щоб договір був укладений на засадах справедливости.

Проте він, Кравчук, мав сумнів щодо рішень підготовчого комітету: адже Верховна Рада СССР є законодавчим органом і ухвалені нею рішення належить виконувати, а підготовчий комітет не є законодавчим органом. Замість президента Ґорбачова на запитання Кравчука відповів А. Лук'янов, який сказав, що договір підписують республіки і республіки об'єднуються у союз, а не Верховна Рада СССР.

Незважаючи на помітну конфронтацію між президентом Ґорбачовим та Верховною Радою СССР, з інтерв'ю Кравчука для телевізії видно і те, що підготовчий комітет на дачі мову вів лише про федерацію, а не про конфедерацію незалежних держав. Як слушно зауважив у своїй статті М. Руденко, те ж саме роблять і керівники Верховних Рад усіх республік. Отже і президент Ґорбачов, і парлямент СССР намагаються збереґти федеративні відносини, які фактично є тепер і були протягом семи десятиліть кабалою для народів. Борячись між собою за владу, президент і парлямент намагаються словоблудством обманути народи і, маніпулюючи словами ,,суверенність'', ,,незалежність", схилити їх до підписання нового кабального договору.

(Закінчення на стор. 8-ій)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ
М. Ласовська-Крук

Чорнобиль — тема мистецької виставки в Дітройті

Від 15-го квітня по 5-те травня 2,000 відвідувачів оглянуло виставку, присвячену відзначенню 5-річчя чорнобильської трагедії. До успіху виставки причинились приміщення в історичному будинку міста Дітройту, Скераб клюб, інформаційна підготова та сама тема виставки.

Чорнобиль налякав людство світу. Він став наріжним каменем, немов ,,Мементо морі" (,,Пам'ятай про смерть") під будівлю дальших технічних здобутків людини. Який шлях вибере людство? Чи розважний, чи гру з вогнем. Мітичний Ікар надто наблизився до сонця, перелітаючи з Крети до Греції. Віск, яким були спаяні крила, розтопився, Ікар утонув в Еґейському морі. Цю частину моря названо Ікарійське море. Батько Ікаря, Дедаль, летів у належній віддалі і пролетів до Греції. Ця аналогія з Чорнобилем насувається на гадку тому, що Чорнобиль став символом нерозважности, особистої і державної безвідповідальности в грі перегонів за технічні здобутки.

Запрошені мистці з України, Канади і ЗСА своїми творами відспівали ,,реквієм" Чорнобилеві. Це було могутнє реквієм. Якась побожна задума відчувалась у сприйманні творів глядачами. В каталозі, біля репродукцій творів, були замітки мистців, пояснення, що їх спонукало намалювати образ чи створити скульптуру. Ті замітки допомагали зрозуміти твір, хоч не справа у розумінні твору, а у відчутті його. Декотрі глядачі висловились: ,,Мороз пройшов по плечах дивлячись на експонати". Сама сила викликаної емоції засвідчила нав'язання контакту глядача з автором і тим дала доказ вартости образів.

Монументальність декотрих творів, експресійність, кубізм, конструктивізм, футуризм, сюрреалізм, стилево урозмаїчували виставку, робили її багатою. 32 мистці взяло участь. Не було слабого експонату, були добрі, дуже добрі і надзвичайно добрі. Короткими замітками про твори хочу дати не їхню оцінку, а вказати на творчу силу українського духу, української людини, яка спонтанно відгукнулась на пропозицію влаштування виставки присвяченої Чорнобильській трагедії і своїм твором не тільки доказала мистецьку зрілість, але і відчуття моральної відповідальности за ширення правди про жалюгідне екологічно-біологічне положення в Україні.

Дев'ять мистців з України своїми творами задокументували високу технічну досконаліть, більшість в цьому монументального стилю Василь Федорук у ,,Таємниці відкладених яєць" вглиблюється в таємницю екологічної катастрофи як прелюдії до мутації в природі та людських душах. Ігор Шумський — ,,Геноцид Чорнобильської зони?", триптих, людиноподібні стовпи в пристані. Запит. Чи пристануть човни до берегів Чорнобиля? Іван Марчук — в сюрреалістичних, макабричних зображеннях, реалістично змальовує засвічену свічечку, як надію на можливість уникнення світового катаклізму. Дарія Наумко — три монотипії. Однією з них запитує: ,,Чи встане Україна з попелу?". Молода мисткиня, але почуття болю у неї зріле, глибинне, таке і вміння зобразити його. Михайло Безпальків — ,,Зло Чорнобиля", постаті в роді Адама і Еви, вже з дитиною, а далі радіяційні промені підіймають жіноче тіло. Борис Плаксій — ,,Біль", скорчені в болю людські постаті. Безнадія. Володимир Стецула — ,,Українська трагедія", заявляє: ,,Горе мого народу — моє горе". Орест Тимків — ,,Сьома ілюзія", голова у звої різних предметів і фіруг. Образ ніби сон, з якого можна вичитувати краще майбутнє. Володимир Забейда — безнадійність викликає червона різка з чорною землею і синьо-червоне небо, але автор, за Лесею Українкою співає: ,,Контра спем сперо... жити хочу, геть думи сумні!" Тим викликом долі закінчують мистці з України свій дуже вдалий виступ у ЗСА, в Дітройті.

Мистці з Канади. Галина Мордованець-Реґенбоґен — На обгорілому хресті ікона Матері Божої, як надія на Матір Україну. Іван Остафійчук — ,,Евакуація", люди прямують в різні сторони, захисту від радіяції немає. Другий образ, давно померлі козаки співають реквієм. Павло Лопата — ,,Чорнобильська Мадонна'', руки Богоматері держать розп'яття, сповите радіяційним вінком, символ людського болю. Сюрреалістичний образ Василя Кіндратюка запитує: яку душу має людина, яка не бачить мук спричинених радіяційним вибухом? Іван Яців — дівчина грається ведмедиком — це з одного кута бачення образа, з другого — ведмедик лежить на могилі, здогадно, цієї ж дівчинки. Насувається на думку питання: Скільки то іграшок покладено вже на домовини дітей, жертв Чорнобиля?

Мистці із ЗСА. Дві скульптури. Міртала — ,,Скелі самотности", бронза, три постаті зарисовані в скелі та Михайло Вуд — ,,Апотеозіс II", композиція з різних мертвих матеріялів, з яких виростає зелена парость, надія на життя. Роман Бараник ,,День після'", радіяційної хмари засланяють сонце. Юрій Брездень — ,,Чорнобиль", тільки синьожовті кінчики залишились із прапора, майже увесь прапор покрила чорнота-смерть. Дана Феденко-Федорович — ,,Жертва", опромінена радіяцією постать. Ден Ґращук — вирізки з газет, на них колючий дріт і

(Закінчення на стор. 8-ій)

Омелян Твардовський

АКАДЕМІКИ УКРАЇНИ — ПРО СПОРТ, ПОЛІТИКУ, ДІЯСПОРУ

II.

,,Народ, розгублений від постійних економічних шокотерапій, політичних пристрастей, шукає порятунку і в екстрасенсів і в церкві і в природі" — сказала Донченко.

,,Не розгублений, заперечив Юхновський — обріханий. Народ живе під тиском безперервної брехні та хитромудрого сплетіння політичних протиріч, неясної переспективи свого відродження. Якась лиха диявольська сила тягне до старого ладу. Народ заляканий війною, голодом, знищений у своїй моральній якості. Не можна від нього, такого терплячого, багато вимагати. Глибоко переконаний, що він воскресне, врешті-решт".

,,Пам'ятаю, яке пожвавлення було на сесії Верховної ради України другого дня після референдуму. Суверенність! Незалежність! А днями президент СССР, виступаючи по телебаченню, посилаючись на результати Союзного референдуму, говорив, що ось документ довірений народом на оновлення Союзу", згадала Донченко.

,,Я глибоко поважаю Ґорбачова, сказав академік Юхновський, але останні його кроки вкрай несерйозні. Навіть авантюрничні. Сам по собі референдум — незаконна акція, яка протирічила існуючим законам Радянського Союзу. Питання, які виносились на референдум, торкалися внутрішніх справ нашої республіки і тому не могли вирішуватися Верховною Радою Союзу. Це виходило за рамки її компетентності. Тим паче, я глибоко переконаний. що не всюди на Україні цей референдум пройшов нормально, без відповідного тиску. Як у часи, коли у нас голосувало (99,99 процентів) народу. Бо керівники деяких обласних, районних ланок не мають честі, а тим паче поваги до свого власного народу. Крім того, бюлетень референдуму мав двозначні запитання, які Україна просто уточнила. Так що Ґорбачов пересмикує факти: це і не чесно і саме головне, що це початок нових нечесностей.

А. Лук'янов в одному з інтерв'ю обурювався, що республіки хочуть бути самостійними, а центрові залишають ,,дріб'язок" — оборону, енерґетику, харчування, транспорт. У відкритому листі доктора економічних наук О. Ємельянова прем'єрові В. Павлову говориться, що центрові краще керувати тими сферами, які республіки йому довірять і виділяють на це необхідні цільові кошти" — продовжувала Донченко.

,,Я не згідний ні з одним із них" — відповів академік і далі відмітив: ,,Республіка має сама визначитись і саме за це відповідати. Інша справа, що оборонні підприємства України будуть виконувати замовлення Міністерства оборони Союзу по виготовленню різноманітних засобів стратегічної зброї, наприклад, для військ Рад. Союзу і окремих республік. Це ж стосується і енергетики і транспорту. Вся енергетика належить країні, яка повинна мати прибуток і від того, що на її території тягнуться енергомережі, чи нафтопроводи, газопроводи, як це робиться в інших країнах. Тобто ми на все повинні дивитися відкритими очима: що від нас треба-мусимо платити і одержувати теж, що нам належить. Щодо харчування... Мала Швейцарія сама себе годує, не маючи достатньої кількості зерна для свого народу, а Україна не може себе прохарчувати? Адже деякі райони нашої республіки -еталон урожайності світового стандарту. Неймовірно, але наш чорнозем набагато дорожчий за ті підприємства, які будуються на ньому. Лук'янов боїться, що залишиться без роботи? Але якщо вони з Ґорбачовим послухаються, наприклад, до мене, то усвідомлять, що Союз має розпастися на сукупність незалежних держав і що союзні ,,друкарні" повинні випустити республіканські гроші. А армія -розділитися на стратегічну і національну. Адже це до снаги тільки центрові. Тобто той союзний договір, про який я мислю, це договір про те, як центр має розумно себе саморозформувати, щоб створити нормальний Союз. І цим двом керівникам вистачить роботи на все їхнє життя — до того ж роботи благодарної.

,,Останнім часом, продовжувала Донченко, ми тішимо себе сподіваннями — то золотом Полуботка, то новими золотими жилами у східніх та західніх регіонах України, то даними 'Дойче банку'. Виходить, що ми дійсно не бідного батька діти, то чому ж такі нужденні?"

,,Справа в тому, пояснював Юхновський, що навіть якби в Москві сиділи видатні люди, все одно Радянський Союз скочувався б до все більшої катастрофи. Бо Союз як соцкраїна не може існувати -це вже підраховано з точки зору математичної економіки. І наші комуністи з ,,верхівки''', мабуть, давно про це знали, та боялися зізнатися. Але це факт.

Закінчення буде.

Оксана Борушенко

БРАЗИЛІЙСЬКА УКРАЇНА

У 1991 році українці в Бразилії починають святкувати століття свого поселення в цій країні. Не зважаючи на малу кількість потрібних документальних матеріялів, головно з перших років еміґрації, дослідження цих проблем має певну історію. У Бразилії дослідникам уже пощастило у значній мірі, відтворити тернистий шлях українців до Бразилії, починаючи з кінця XIX століття.

В іміґраційних списках бувають типово українські прізвища в групах слов'янських поселенців в 70-их роках XIX століття. Але на основі архівних даних, перша група українців приїхала зі східньої Галичини в серпні 1891 року. Масова іміґрація почалася в 1895 році. На протязі двох років, коли бразилійський уряд покривав кошти подорожі, покинуло рідний край понад 5,000 українських родин. У 1897-1907 роках рівно ж понад тисячу родин виїхали на власний кошт.

Друга хвиля масової іміґрації була між 1907-1914 роками, причому, більшість поселенців була знову з Галичини. Не зважаючи на обставини праці, до Першої світової війни, українська іміґрація доходила до 45,000 осіб (вже з природним приростом). Між двома світовими війнами, іміґрація до Бразилії була відносно слаба, 9,000 осіб, не лише з Галичини, але також з Волині та Полісся і в меншій мірі з Буковини, Закарпаття, як також з-поміж українських поселенців з Юґославії.

Після Другої світової війни, від половини 1947 року до кінця 1951 року зареєстровано в бразилійських портах понад 7,000 українців. Ця іміґрація складалася з переселенців з України, яких кінець війни захопив у Західній Европі. Бразилійський уряд різно вписував українців у державних реєстрах, а роджені в Бразилії входять в реєстри, як бразилійці. Тому важко усталити докладне число українців у Бразилії. В нинішніх часах оцінюється їх около 350,000 в цілій Бразилії, з яких 310,000 живе в Парані.

В порівнянні з іншими національними групами українці під економічним поглядом не стоять високо, але є інтеґровані в економічне життя країни поселення, як також і в його культурне життя. Зберегли вони рівно ж українську духовість і оживили свої традиції.

Сьогодні відкривається нова сторінка в історії дослідження ,,Бразилійської України", що пов'язана з полагодженням конкретних зв'язків між Україною і Бразилією завдяки процесам національного відродження, які відбуваються в Україні. Це означає доступ до нових архівних матеріялів, якими у попередні роки не могли користуватися науковці, це означає можливість проведення безпосередніх дослідів чи в Україні, чи в Бразилії, про які раніше не можна було й мріяти. Про це я мала можливість особисто переконатися минулого року, коли протягом трьох місяців, на офіційне запрошення Української Академії Наук, досліджувала початки еміґрації до Бразилії і, коли особисто обзнайомилася із кількістю нових документальних матеріялів, що є в архівах і бібліотеках України і, які належаться необхідно дослідити для глибшого вивчення цієї тематики.

У біжучому році, на запрошення Федерального університету Парани, перший раз за повоєнні роки, з офіційною візитою, прибув гість з України проф. д-р Ярослава Закревська, яка завідує відділом мовознавства Інституту Суспільних Наук у Львові і є відомим дослідником-діялектологом в Україні, що співпрацює у двох міжнародних проєктах пов'язаних з вивченням усіх слов'янських мов. Ярослава Закревська є одним з авторів і редакторів великої праці, яка займає наповторне місце в історії української науки і культури — тритомного Атласу української мови, два томи якого вже видані. Українську громаду в Бразилії дуже зацікавив головно другий том цього Атласу, який Федеральний університет отримав в дарунку від відділу мовознавства Інституту Суспільних Наук. Цей томі охоплює діялекти Галичини, звідки приїхало до Бразилії найбільше українських поселенців.

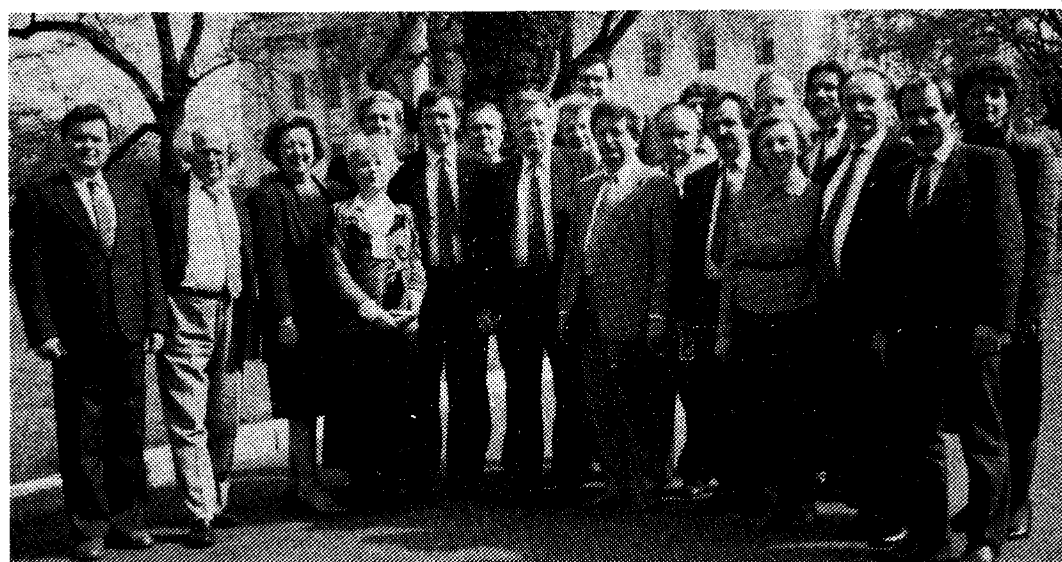
Програма дослідів Я. Закревської була дуже широка, а саме: вивчення стану українського мовлення у Бразилії у двох його формах: літературній і діялектичній. Особлива увага була звернена на діялекти, які, на думку дослідниці, добре збереглися серед окремих громад, предки яких компактно поселилися, ще в перших роках іміґрації, головно по колоніях. Результати цих дослідів будуть мати дуже важливе значення, не тільки для мовознавства, але також для історії. На основі типу говірки, якою користуються й досі бразилійські українці, можна ідентифікувати місцевості звідки прибули перші іміґранти, бо, як вже згадувано, у багатьох випадках документів ніяких немає, а сучасне третє й четверте покоління, яке вже народилося у Бразилії, не знає звідки прибули їхні предки.

Під час теренових дослідів, на запрошення Українсько-Бразилійської Центральної Репрезентації та інших місцевих інституцій, Я. Закревська виступила біля 25 разів перед українськими громадами в народних домах, школах, семінаріях, вміючи знайти потрібне слово для слухачів різного віку і різного освітнього рівня. Для мене, що на доручення ректора Федерального університету Парани, супроводжала проф. Закревську у дослідах по різних громадах в Парані і Санта Катарині, було особливо зворушливим такий величезний інтерес українських громад до України, до всіх процесів, які там відбуваються. Під час особистого привітання з гостей, як це відзначив у своєму виступі голова Центральної Репрезентації, Маріян Чайковський, це рівнозначне зустрічі з частинкою України. Крім дослідної праці, проф. Закревська мала семінари і конференції у Федеральному університеті Парани на спеціяльні мовознавчі теми, які викликали велике зацікавлення між професорами й студентами.

Офіційна зустріч з ректором університету і запевнення співпраці українських професорів мовознавців й істориків з Федерального університету Парани в проєкті дослідів українських діялектів у Бразилії є запорукою, що бразилійська Україна далі буде духовно з'єднана з країною своїх предків.

ЗАКОНОДАВЦІ З УКРАЇНИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В КОНФЕРЕНЦІЇ З ПИТАНЬ АМЕРИКАНСЬКОЇ УРЯДОВОЇ СИСТЕМИ

Третього квітня до ЗСА прибула делегація народних депутатів України для участи в десятиденній конференції з питань американської урядової системи. Ця конференція являла собою перше широкомаштабне ознайомлення з урядовими та політичними процесами на федеральному та стейтовому рівнях. Фінансувало її Інформаційне Агенство ЗСА. Завідували конференцією професор Чарлз Вайз з університету Індіяни та Надія Комарницька-МекКоннелл, голова фірми NKM Associates у Вашінґтоні.

Делегація біля Білого Дому (фото: Х. Лапичак і Н. Слюзар)

Протягом десяти днів, від 3-го до 13-го квітня, делеґація з України відвідала Блумінґтон, Індіянаполіс, Чикаґо, та американську столицю Вашінґтон. У своєму привітальному слові до українських депутатів професор Вайз зазначив: „В той час, коли ви прагнете суверенної української держави, ми надіємося, що конференція з питань американської урядової системи дасть вам краще зрозуміння урядових процесів, які відбуваються в нашій країні. В свою чергу, і ми хочемо від вас дечого навчитися. Представники американського Уряду, законодавці зацікавлені в тому, щоб довідатися більше про Україну, її майбутнє та важливу ролю, яку ви відіграєте в її майбутньому".

Членами української делеґації були Володимир Черняк, В'ячеслав Чорновіл, Іван Драч, Богдан Горинь, Михайло Горинь, Павло Мовчан, Олександер Мороз, Дмитро Павличко, Атена Пашко, Володимир Пилипчук, Іван Плющ, Лариса Скорик, Олександер Ємець і Іван Заяць. Керівниками делеґації були Іван Плющ, заступник голови Президії Верховної Ради України, та Дмитро Павличко, голова комісії закордонних справ Верховної Ради. Як Плющ, член комуністичної більшости, так і Павличко, член опозиційної Народної Ради, неодноразово підкреслювали різноманітність політичних поглядів серед депутатів. В склад делеґації входили колишні політичні в'язні і довголітні члени комуністичної партії. Однак, хоч усі члени делеґації заявляли, що вони прямують до спільної мети — незалежної України, вони не погоджувалися щодо способу й темпів досягнення цієї мети.

Ця конференція є унікальною: вперше в історії Уряд З'єднаних Стейтів безпосередньо фінансував програму виключно для Української Республіки, здійснивши прецедент для майбутніх програм такого типу. Ініціяторами проведення конференції були університет Індіяни та NKM Associates. Організаційний процес почався взимку 1989 року, перший етап завершився у вересні 1990 року, коли Уряд ЗСА погодився дати фонди на проведення конференції.

Українська громада в Америці та різні національні організації також надали фінансову допомогу цьому проєктові. Згідно з первісним пляном мало бути лише десять учасників. В наслідок додаткових фондів, зібраних через українську громаду, організатори конференції мали нагоду запросити ще трьох делеґатів. Двома головними жертводавцями були ЗУДАК та прихильники Руху в Чикаґо, стейт Іллінойс. Серед інших жертводавців були прихильники Руху в Дітройті та Клівленді, Український Комітет Прав Людини у Філядельфії, вашінґтонська група українських професіоналістів, Американці за людські права в Україні, Координаційний Комітет допомоги Україні, Об'єднання українців Вашінґтону, Українсько-Американська сітка, Українська Федерація Філядельфії, 78-ий відділ Союзу Українок у Вашінґтоні, Комітет Україна-2000. Серед жертводавців з-поза української громади були адвокатська фірма Gibson, Dunn and Crutcher з Вашінґтону, Gte Corporation із Стемфорду, профспілкове товариство AFL-SIO з Вашінґтону, фармацевтична фірма ELI LILL. INS з Індіянаполіс, Індіяна. Крім того, Sabre Foundation та видавництво „Смолоскип" подарували книжки й інші публікації. А численні добровольці пожертвували своїм часом та трудом для здійснення цього проєкту.

Понад п'ятдесят представників американського Уряду та приватних осіб брали участь у конференції. Член Верховного Суду ЗСА Сендра Дей О'Коннор, привітала українських депутатів під час обіду в будинку Верховного Суду, підкреслила історичну важливість такої зустрічі. Вона зазначила, що кілька років тому не повірила б, що матиме нагоду вітати делеґацію з України. Таку думку поділяли численні учасники десятиденної програми.

Конференція розпочалася в стейті Індіяна, де делеґати мали першу можливість ознайомитися з американською урядовою системою на рівні стейту. Українських гостей вельми цікавило питання стосунків урядів та їхні взаємозв'язки з Федеральним Урядом. Високопоставлені представники усіх трьох галузей уряду Індіяни мали зустрічі з депутатами. Крім того, гостей з України привітали члени Палати Репрезентантів і Сенату стейту Індіяна. І обидва органи схвалили резолюцію з офіційним привітом на адресу українських парляментаріїв. Під час своїх зустрічей з професорами та адміністраторами університету стейту Індіяна депутати довідалися про міжнародні програми цього вищого учбового закладу й обговорювали можливості майбутніх програм обмінів студентами, професорами та інформацією. В рамках програми депутати поділилися своїми думками з приводу сучасного становища в Україні із студентами та педагогічним персоналом університету. Вони також мали нагоду оглянути вийнятково багату колекцію українистики в бібліотеці університету стейту Індіяна.

Більшість із письменників серед депутатів з великим задоволенням віднайшла в цій колекції свої твори та твори своїх колеґ.

Після прибуття до Вашінґтону депутати розпочали серію зустрічей з високопоставленими представниками усіх трьох галузей американського федерального Уряду. Вони виявили особливе зацікавлення діяльністю американської судової системи, зокрема обов'язками та обмеженнями прокурорів, процесом виборів та призначення суддів. Після обіду для депутатів в будинку Верховного Суду, який влаштувала вашінґтонська адвокатська фірма Gibson, Dunn and Crutcher, суддя Богдан Футей зробив короткий огляд американської судової системи. Цікаві розмови стосувалися розподілу трьох галузей управління, системи „перевірки і врівноваження" (checks and balances), впливу конґресу на роботу виконавчої галузі і також того, як американці надають реального змісту поняттям, які містяться в американській Конституції.

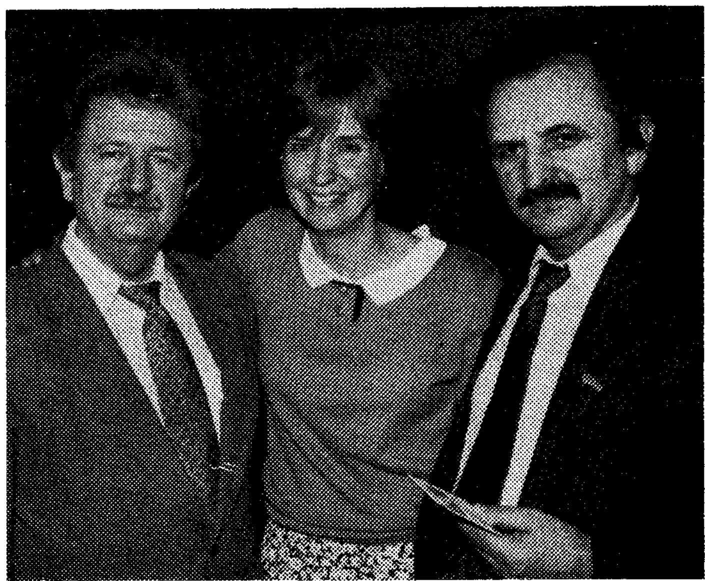
Сенатор Ричард Лугар (республіканець, Індіяна) розпочав сесію, присвячену американському Конґресові, оглядом ролі та уповноважень цього законодавчого органу. Делеґати провели цілий день в дискусіях щодо функцій конґресових комісій, штабу працівників Конґресу, допоміжних органів, наприклад, конґресової дослідної служби. Вони обговорювали роль конґресмена як примирювача своїх виборців, та роль конґресових „лоббістів".

Були два панелі щодо груп спеціяльного зацікавлення. Учасники першого панелю розповіли про те, як великі американські бізнеси проводять свою лоббістську роботу в Конґресі. Серед учасників цього панелю була Таня Демчук, спеціяліст із урядових стосунків при Національній Асоціяції незалежних страхувальників. В центрі уваги другого панелю, який викликав жваву дискусію, було Українсько-Американське „Лоббі" у Вашінґтоні. В цьому панелю взяли участь Наталка Гавдяк з Американсько-Української громадської сітки, Євген Іванців з Вашінґтонського бюро Українського Народного Союзу, Наталка Кормелюк з Української Національної Інформаційної Служби та Роберт МекКоннелл з Комітету „Україна — 2 000". Орест Дейчаківський, член штабу Американської Конґресової Гельсінської Комісії, розповів українським депутатам про процес „Лоббі" Американо Української громади з урядової перспективи. Депутати вельми цікавились досягненнями української громади в Америці і з подивом говорили про високий рівень діяльности цієї громади від імені незалежної України в таких справах, як релігійна свобода і людські права. Було особливо оцінено підтримку колишніх в'язнів сумління. Більшість із депутатів мала недостатнє знання про „Лоббістів", однак в наслідок двох панелів одержала позитивніше уявлення про роль, яку приватні громадяни та організації спеціяльних зацікавлень відіграють у формуванні публічної політики ЗСА.

В рамках програми конференції кожний депутат провів один ранок з американським конґресменом — для того, щоб краще зрозуміти щоденну роботу пересічного законодавця, бути присутнім на конґресових слуханнях та брати участь у зустрічах конґресменів з їхніми виборцями. Цю частину програми зорганізувала Катерина Чумаченко, член спільної економічної комісії американського Конґресу.

Панель про конґресовий бюджетний процес також виявився дуже корисним, особливо для тих депутатів, які хотіли знати, як вони можуть впливати на урядові процеси і як міністерство оборони, Президент та Конґрес, які складаються з цивільних осіб, контролюють військову галузь.

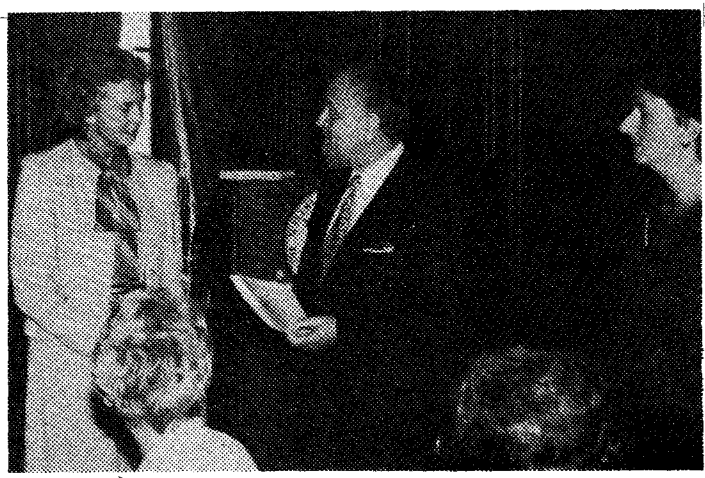
Після зустрічі з сенатором Доулом (республіканець, Канзас) члени делеґації завітали до національного Фонду сприяння демократії. Цю зустріч зорганізувала Надя Дюк. Раніше того дня Адріян Каратницький, керівник дослідного бюро AFL-CIO, влаштував для депутатів зустріч з представниками цієї профспілкової організації. В центрі уваги були шахтарські страйки в Україні.

М. і Б. Горині з П. Добрянською.

Організатори конференції Р. і Н. МекКоннелл (посередині) з І. Засцем (зліва) і Е. Гуцуляком та І. Плющем

Д. Павличко вручає копію Декларації суверенітету членові Верховного Суду ЗСА С. Дей О'Коннор

Згідно з Робертом МекКоннелл із фірми Gibson. Dunn and Crutcher, який зорганізував вашінґтонську частину програми, „ця конференція дала нагоду депутатам ознайомитися з американською системою управління і стати активними членами цього процесу. Вони зустрілися з дорадниками Президента з питань радянської політики в Раді Державної Безпеки, з конґресменом Лі Гемілтоном, головою підкомісії Палати Репрезентантів із справ Европи і Близького Сходу та з лідером республіканської меншости в Сенаті сенатором Бобом Доулом. Під час усіх зустрічей гості з України не лише довідалися про діяльність американського Уряду, але також висловили свої думки, що стосуються американської політики. Вони представили свої погляди щодо ситуацій в Україні та в радянській імперії. В ході цих зустрічей депутати здивували деяких осіб. Не всі сподівалися бачити таку твердість поглядів та одностайність в справах ключових питань. Той факт, що такі погляди виявляла делеґація, члени якої є прихильниками різних політичних партій, лише надав їхнім висловлюванням більшої важливости та авторитетности".

Програмі Інформаційного Агенства ЗСА значною мірою посприяли зусилля Українсько-Американської громади. Українці у Вашінґтоні, Чикаґо та стейті Індіяна вітали делеґацію з приїздом до їхніх міст. В Чикаґо депутати святкували Великдень з українськими родинами і мали нагоду зустрітися з ширшим громадянством. У Вашінґтоні депутати були гістьми на кількох прийняттях. Мали нагоду почути виступ симфонічного оркестру в Культурному Центрі імені Кеннеді. І брали участь в бенкеті, зорганізованому усіма українськими організаціями столиці. Одного ранку комітет „Україна-2 000" зорганізував сніданок для депутатів, на який було запрошено усіх американців українського походження, які працюють в урядових американських установах.

Під час перебування в американській столиці українські депутати поклали вінки квітів біля пам'ятника Тарасові Шевченкові і біля пам'ятника Джорджу Вашінґтонові. Деякі члени делеґації зазначили, що в незалежній Україні перший пам'ятник, який буде споруджений для вшанування не-українця, буде пам'ятник першому американському президентові Вашінґтону.

Незважаючи на те, що програма була вичерпна і дуже щільна, інтенсивна, депутатам не бракувало енергії. Рівень їхньої зацікавленности залишався високим до останнього дня. Делеґати були свідомі того, що дуже багато людей спричинилося до успіху цієї програми. Вони висловили особливу вдячність за майстерну роботу перекладачів Марти Зелик та Юрка Саєвича. Під час останньої зустрічі з представниками Інформаційного Агенства ЗСА депутати дали високу оцінку організаційному рівневі конференції, підкресливши, що вони повертаються додому з новим і вартісним знанням, яке сприятиме їм у їхніх намаганнях встановити нову урядову систему в Україні.

У своїх заввагах до делеґатів Надія Комарницька-МекКоннелл, покликаючись на Шевченка, який у 1857 р. запитував, коли ми діждемося Вашінґтона з новим і праведним законом, „а діждемось таки колись", висловила надію, що, можливо, якось мірою ця конференція допоможе вам ступити на шлях реалізації Шевченкової мрії. І хоч вже багато було сказано про історичний характер відвідин цієї делеґації, я знаю, що ми усі переконані, що згодом такі візити будуть відбуватися в рамках нормальних дипломатичних стосунків між З'єднаними Стейтами та Україною".

Ірина Яросевич,
переклала з англійської
Марта З'єлик

Український Канадський Дослідчо-документаційний Центр розгортає широку діяльність

Український Канадський Дослідчо-документаційний Центр (УКДДЦ) уже відомий на Заході своїм знаменитим фільмом „Жнива розпачу", який здобув 10 міжнародних нагород. Найважливіше, однак, це те, що в тому фільмі світ побачив факти й докази про страшну штучно створену голодову катастрофу в Україні. Фільм викрив совєтські заперечення, нібито голоду не було, а також брехливу пропаганду американського журналіста Волтера Дюранте, який дістав престижеву нагороду Пуліцера за свої репортажі з СРСР. У вересні 1990 року фільм „Жнива розпачу" показано на першому українському кінофестивалі „Кінофест Земля". За свою працю Центр отримав признання з України від Михайла Гориня, генерального секретаря Руху, та Вячеслава Чорновола, голови Львівської обласної Ради народних депутатів.

У вересні 1990 року Центр провів конференцію про страшний голод у світлі нових дослідів. Виступали науковці з України, Европи, ЗСА і Канади. Найбільшого розголосу в англомовній пресі Торонта здобула Сузан Тейлор, яка написала книжку про кореспондента Дюранте п. н. „Stalin's Apologist" („Апологет Сталіна"). На початку своїх дослідів вона дивилася на Дюранте як на визначного американського журналіста, але скоро дійшла до протилежного висновку. Хоч не виглядає, щоб Дюранте був на безпосередній службі НКВД, однак його хворобливі амбіції та жадоба слави зробили з нього вигідне знаряддя в руках Кремля, якому він, за увагу до його особи й великі привілеї в Москві, платив вигідною для них брехнею. І не буде ніколи відомо, скільки людей було б врятовано від голоду, якщо б Дюранте писав правду. Дюранте також став на дорозі англійському журналістові в Москві, Малколмові Маґґріджеві, який, незважаючи на офіційну заборону, таки поїхав на Україну й побачив на власні очі велику трагедію. Не всі його репортажі поміщував „Манчестер Ґардіян", головно тому, що „славний" Дюранте писав протилежне в „Нью-Йорк Таймс".

Під час конференції на бенкеті виступали Вячеслав Чорновіл і його дружина — поетеса Атена Пашко.

З України до Центру прийшли нові матеріяли про голод: 150 свідчень на 530 ст. і 13 годин відеозапису з конференції „Голодомор 1932-33, яка відбулася в Києві в серпні 1990 року.

Під час конференції звітував Комітет голоду, створений чужинецькими юристами, що діяв при СКВУ. Проф. Джон Гумфрі з Монтреалу, між іншим, сказав, що самі події в Україні, коли там відверто заговорили про голодомор, випередили працю комісії, але вона свій звіт з „вироком", що голод був голокостом, винесла.

Провід центру

Центр очолює дирекція, складена з визначних громадян і науковців. Головою тепер є проф. Василь Янішевський, а між членами дирекції є відомі ветерани канадських збройних сил — Василь Кирилюк, д-р Петро Смильський. Душею і „промотором" діяльности центру є мґр Іроїда Винницька, яка, крім головства у Світовій Координаційній Виховно-останній Раді в СКВУ, весь свій вільний час добровільно посвячує праці в Центрі. У склад дирекції входять ще такі визначні громадяни, як д-р Остап Винницький, проф. Всеволод Ісаїв, д-р Микола Кушпета, проф. Юрій Даревич, адвокат Богдан Онищук і д-р Ярослав Шудрак.

Нові приміщення

Щоб розгорнути навчальну й дослідну працю, центр розташувався тепер у новому приміщенні — в Інституті св. Володимира в Торонті, на другому поверсі. Розбудова приміщення коштує 186 тис. дол. Уряд Онтаріо призначив дотацію на розбудову 62 тис. долярів під умовою, що громадськість зложить подвійну суму, тоб то 124 тис. дол. Архівні матеріяли, з яких є понад 800 годин самого відео, будуть зберігатися в акліматизованій залі та професійно скаталогізовані. Буде можливість окремих лекцій. Уже тепер центр відомий в інших країнах і, особливо, для науковців в Україні.

Ювілейна виставка для шкільної молоді

Від вересня 1991 року до липня 1992 року центр влаштовує виставку „Вклад українців у розбудову Канади" у своїх нових приміщеннях. Виставка призначена для всіх шкіл Торонта й околиці, а повідомлення і запрошення отримають всі шкільні ради провінції Онтаріо.

Навчальні матеріяли будуть для трьох вікових груп учнів народних шкіл (primary, junior, senior) та для середніх шкіл — high schools. Для державних шкіл матеріяли будуть англійською, а для українських — українською мовами.

Експонати — це великих розмірів світлини піонерів, церков, пам'ятників, будівель; мапи України, місцевостей з українськими назвами та іміґрантських поселень в Канаді; документи, наприклад, пашпорти, грамоти, довідки.

Це вперше всі школи Торонта, з двомільйонним населенням і кількадесятьма великими етнічними групами, познайомляться з історією України та життям української громади в Канаді.

Теперішній проєкт

Під сучасну пору центр поширив свою діяльність на важливий проєкт. Центр збирає матеріяли до другого документаційного фільму: „Україна в Другій світовій війні". В дійсності буде два документаційні фільми: одноголинний — про участь українців в канадських збройних силах (це проєкт з нагоди сторіччя поселення українців в Канаді) та другий — про Другу світову війну. Досі зібрано близько сотні відеозаписів та понад 150 звукозаписів про цей період ще одної руїни українських земель.

Фінансування

Центр, в основному, діє завдяки добровільним працівникам. При такій організації неможливо виконати навіть малу частину завдань Центру, який стає „оком і вухом" не тільки для чужих дослідників, але й для самої України. Ці завдання просто конечні, поки Україна не буде незалежною державою. Створення фонду для безперебійної праці й обслуговування дослідників, шкільної молоді й громадськости в такому великому й важливому місті, як Торонто, необхідна вимога. Тому Центр проводить збірку фондів.

Пожертви просимо складати на: Ukrainian Ganadian Research and Docwmentation Centre, 620 Spadina Ave., Toronto, Ontario, M5S 2H4; Tel: (416) 966 1819.

Р. Колісник

Антологія пісень М. Шашкевича

У 1991 році, 6-го листопада мине 180 років з часу, коли в Підлиссі на Золочівщині побачив світ Маркіян Шашкевич, поет та майбутній будитель українського народу на західних землях України. Виростав він в часі найбільшого упадку нації, в часі, коли рідну мову народу намагались заступити чужою, коли живе рідне слово, перестало звучати в церквах. Український нації вороги готували вже похоронні відправи — й ось тоді на горизонті з'явився львівський богослов Маркіян Шашкевич, який разом зі своїми однодумцями виповів війну станові загнивання національного кореня й повів боротьбу за відродження нації.

Інститут-Заповідник Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі, який посвятив свою працю студіям Шашкевичевої доби і від часу заснування (1961-го р.) видав низку наукових праць, має в пляні привітати дату народження Маркіяна Шашкевича окремою пісенною антологією, тобто збірником музичних творів до слів Маркіяна Шашкевича, на яких виховувались молоді покоління, горді зі свого національного походження.

Над підготовою цієї антології працював упродовж кількох років гурт наших диригентів і композиторів. В цьому році увесь цей музичний дорібок готовий до друку. Антологія охоплює 25 пісень, а також оперу „Олена" композитора Андрія Гнатишина, який використав для свого твору однойменне оповідання Маркіяна Шашкевича. Подія відбувається за часів повстання гетьмана Богдана Хмельницького й закінчується великим патріотичним піднесенням народу, коли легіні Карпат вирушають в похід на Львів на поміч гетьманові Хмельницькому.

Як пісні, так і опера мають велике виховне значення і в наших часах, коли на великих просторах України рідна мова в руїні, а на пограниччях знову і знову виникає загроза експансії сусідів.

Щоб видати цю пісенну антологію й вшанувати Великого Маркіяна тривким пам'ятником 180-річчя, Кураторія Інституту — Заповідника Маркіяна Шашкевича потребує матеріяльної допомоги спільноти. Партитура — це не масове видання, а обмежений наклад, як відомо, дуже дорогий. З цієї причини просимо всіх прихильників української культури, передусім звеличників Отця Маркіяна, про допомогу. Залишімо живий пам'ятник пошани для людини, яка зберегла національне обличчя свому народові та дала здоровий напрям майбутньому поступові.

Щоб належним чином вшанувати жертводавців, Кураторія Інституту-Заповідника вирішила вмістити імена всіх доброчинців на спеціяльних сторінках цієї антології. До категорії меценатів будуть вписані ті, хто пожертвує 1,000 долярів і більше. До категорії фундаторів — ті, які зложать 250 дол. і понад. Категорія доброчинців обіймятиме прізвища тих, які зложать 50 дол. і більше. Всі названі в цих категоріях отримають пам'ятковий примірник антології. Вони теж отримають посвідки для податкових цілей.

Просимо всіх щедро відгукнутися. Підтримуймось до гідного вшанування пам'яті Великого Маркіяна. Адресувати: Markian Shashkevwch Center, 544 Selkirk Ave, Vinnipeg, Man. R2W 2M9, c/o North Wpg Credit Union Ltd. Acct. 13866.

голова — **д-р Михайло Марунчак**
музичний референт — **Юрій Гнатюк**

УКРАЇНСЬКОМУ ВІЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТОВІ У МЮНХЕНІ — 70 РОКІВ

1921 — 1991

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ УВУ

ВІДОЗВА

(Січень, 1991)

Воєнні і революційні потрясення, яких безпинно зазнає Україна не сприяють розвиткові української культури і плеканню української науки. Правильний хід шкільної науки на Україні перерваний від ряду літ, а разом з тим новоосновані українські університети мусіли застановити свою працю. Не краще як на Великій Україні є становище української науки і в Галичині. Українські катедри у львівському університеті знесено, а польська влада не завагалася перед лицем світа заборонити українській молоді доступ до львівського університету і до всіх інших вищих шкіл. Велика кількість українських учених, професорів, живе на еміграції без можливости працювати на полі рідної науки або вчити в чужих університетах; велика кількість українських студентів коротає свої літа на чужині, часто не допускана до студій у чужих університетах, а на кожний спосіб позбавлена можливости віддатися тим наукам, які може їй дати тільки своя рідна висока школа. Не малий відсоток української молоді на еміграції не може користати з чужих шкільних установ з причини відповідного браку знання чужих мов.

Згляд на занедбання української науки і на школу для українського народу задля неможливости виховувати молоду генерацію в рідній науці спонукав Союз Українських Журналістів і Письменників, як загальну організацію українських культурних робітників, в порозумінні із живучими за кордоном українськими професорами і іншими ученими подумати над способами, як запобігти цьому основному недолікові. З порозуміння з українськими студентськими колами і з ширшими колами українського громадянства на еміграції зродилася наперед думка організувати українські наукові курси, які й відбулися на протязі останніх місяців минулого року. Успіх цієї першої спроби дозволив подумати над способами переміни несистематичних наукових курсів на правильну високу школу, яка могла б дати можливість плекати рідну науку в правильний спосіб і заступити на чужині недостаток поневечених вищих шкіл в Україні. В результаті тих заходів вийшла потанова засновати у Відні, де зібралося найбільше число українських емігрантів таку вищу школу, яку і відкрито святочно дня 17-го січня у Відні як Український Вільний Університет.

Добором програми УВУ, який наразі обіймає два факультети: а) факультет права і суспільних наук і б) філософічний, наближаються до типу державних університетів, однак, головним принципом, згідно з яким керувалися основателі і організатори УВУ, було не тільки заступити в межах можливости університет державного типу, але дати йому можливість розвитку як незалежного від впливу державних чинників храмові української науки. Ціллю УВУ являється ширення вищої освіти в усіх напрямках людського знання шляхом наукових викладів та інших форм навчання при забезпеченні повної волі погляду та напрямку думання. Визначити одинокою криницею навчання науковий метод і поглиблення предмету основники і організатори УВУ погодилися допустити до основної професорської колегії виключно тих вчених, які досі були професорами або доцентами вищих шкіл, і тільки та колегія рішає про допущення до викладів інших учених сил будь-то як професорів, чи лекторів, які досі дали доказ своєї фактичної кваліфікації. Придержуючись принципу наукової строгости зроблено на УВУ виїмок супроти державних університетів в тім напрямі, що, визнаючи право всіх на побирання науки, допущено на УВУ з правом складання іспитів всіх охочих без огляду на їх формальну підготовку.

Урядовою і викладовою мовою УВУ є, розуміється, мова українська. В міру потреби мається, однак, на увазі покликувати для викладів, незаступлених українськими силами, учених іншої національности.

Перед очима українського громадянства ясно стоїть велике завдання і значення цієї покликаної до життя за кордоном наукової інституції, яка має на меті плекання рідної науки і освіти культурних робітників, так потрібних для народу, якого цвіт молоді і досі погибає в світовій війні, для українського народу і досі не закінченій. Так як Український Вільний Університет є культурною установою вільною від всяких зверхних і передусім від політичних впливів, так не повинно бути ні одного укрінського громадянина, свідомого мети і закінченняУВУ, який не поспішив би в міру можливости з матеріяльною допомогою для цього одинокого тепер пристановища української науки. На заснування УВУ визначив із своїх невеличких фондів Союз Українських Журналістів і Письменників підмогу, яка поклала основи цієї інституції, та не дасть їй змоги ані поширити свої програми, ані забезпечити її існування на час потреби ані її хоч сяк-так вивінувати. Не маючи з браку фондів окремого приміщення УВУ мусить тулитися по відпущених на цю ціль Управою міста Відня клясах віденських шкіл, не маючи часто найбільш необхідних середників навчання не має хоч би найскромнішої книгозбірки.

Уможливлення продовження і поширення діяльности УВУ є безперечно обов'язком українського громадянства. Серед еміграційних злиднів доконується велике культурне діло, кладеться підвалини під український університет, який при першій можливости буде перенесений до краю, забираючи туди з собою всі духові і матеріяльні здобутки. Через те кожний громадянин-українець сповнить свій культурний обов'язок супроти свого народу, коли по мірі своєї спроможности поспішить з датком на УВУ. Нехай не буде ні одної свідомої людини, ні одної української інституції, ні одного українського товариства, яке не поспішило б з допомогою на здвигнення храму української науки! Всі датки будуть оголошені у важніших українських часописах.

За Раду Українського Вільного Університету:
Д-р О. Колесса, проф. Львів. Унів., голова УВУ
Д-р С. Дністрянський, проф. Львів. Унів., голова відділу права і сусп. наук УВУ
Іван Ганицький, ректор Київ. Унів. в.о. голови відділу філософічного УВУ
Д-р В. Старосольський, проф. Камян. Унів., заступник голови відділу права і сусп. наук УВУ

За Управу Союзу Українських Журналістів і Письменників:
Д-р В. Кушнір, голова Союзу Українських Журналістів і Письменників
О. Олесь, товарищ гол. Союзу Укр. Журн. і Письм., голова Унів. Комісії
О. Баранів, в.о. секретаря Союзу Українських Журналістів і Письменників

За українську академічну молодь:
І. Федів, голова укр. академ. тов. „Січ", представник академ. молоді в Університетській Комісії
М. Обрізків, відпоручник слухачів до Ради правн. відділу УВУ
В. Скорик, відпоручник слухачів до Ради філософ. відділу УВУ

Адреса для листів: Олександер Кандиба (О. Олесь), Wien, VIII, Langegasse 25. Austia.

Проф. д-р Наталія Полонська-Василенко

Віденський період УВУ (17-го січня — 16-го вересня 1921 р.)

Український Вільний Університет за півстоліття свого життя переніс багато змін і відбивав на своїй історії ті етапи, що їх переживала наша українська еміграція. Зародився Український Вільний Університет у Відні, який був в ті часи головним осередком української еміграції. У Відні скупчилося багато української інтелігенції, серед неї видатних політичних діячів та вчених переважно з Західної України. Ще взимку 1920 р. розпочалися академічні виклади для українського активу різного віку та освіти, але переважно для студентської молоді. З розростом викладів вирішено було перетворити їх на систематичні курси. Так постав Укрінський Вільний Університет. Головним ініціятором та першим ректором його став професор Олександер Колесса. Крім нього в цей перший період Українського Вільного Університету брали участь професори: І. Ганицький, С. Дністрянський, В. Кушнір, В. Старосольський тощо.

Перший ректор УВУ проф. Олександер Колесса

17 січня 1921 р. відбулося урочисте відкриття УВУ у Відні, і це є справжня дата початку його історії. Відкрито було два відділи: філософічний та правничий. Професорами в цей період були: О. Колесса (ректор), Д. Антонович ,І. Горбачевський, С. Рудницький, С. Сталь-Стоцький (на філософічному відділі). С. Дністрянський, Р. Лащенко, В. Старосольський, А. Яковлів (на правничому). Студентів було 90. Проте, незважаючи на добру волю, видатний склад професури, наявність слухачів, інші умови виявилися несприятливі. Не було матеріяльної підтримки, бо ті українські громадські установи, які її обіцяли, самі занепадали. **Виникла думка про перенесення УВУ на інший терен.**

А втім і сам Відень почав втрачати становище головного осередка української еміграції: першенство переходило до Праги, куди подалися тисячі української молоді. Серед них було багато осіб, що не закінчили університетську освіту в наслідок війни, чи не вспіли її взагалі розпочати. Для них, звичайно, свій український університет був справжньою мрією. Уряд Чехо-Словацької Республіки, на чолі якого стояв президент Т.Г.Масарик, дуже прихильно поставився до перенесення УВУ з Відня до Праги і 16 вересня 1921 р. Український Вільний Університет був вдруге відкритий, і так почався другий період його історії. Чехо-Словацький уряд давав УВУ значну субсидію, а головно стипендії студентам, що дали можливість тисячам людей дістати вищу освіту.

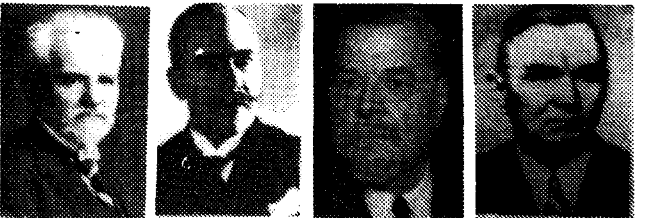
Відень. Будинок УВУ на Лерхенґассе. 19 (тепер магістрат)

(50-ліття УВУ, 1970 р.)

РЕКТОРИ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В РОКАХ 1921-1991

Ол. Колесса, Ст. Дністрянський, Ів. Горбачевський, Т. Щербина,

Дм. Антонович, А. Яковлів, С. Шелухин, Ол. Мицюк.

Ів. Борковський, о. монс. А. Волошин, В. Щербаківський, Ів. Мірчук,

Ю. Панейко, М. Васипів, Ол. Кульчицький, В. Орелецький.

Ю. Бойко, В. Янів, Т. Б. Цюцюра.

Український Вільний Університет є хронологічно першою українською високою школою не тільки в Празі, але за кордоном взагалі. Його перенесення до Праги, яке забезпечило йому тут довгорічне існування, було здійснене завдяки прихильному ставленню багатьох тодішніх урядових і академічних чеських чинників, що з ними УВУ в Празі від початку встановив добрі відносини. Він користувався прихильністю й допомогою Карлового Університету; йому виявили своє зрозуміння та симпатії як президент Масарик, так і чеська влада, з якими особливо в перших роках ректори й сенат університету були в живому зв'язку.

На визначних урочистостях в Празі УВУ запевняло ся місце рівнорядне з іншими університетами. Наприклад, на конґресі професорів високих шкіл в Празі в 1922 році ректора УВУ було покликано разом з ректорами чужих університетів до почесної президії конґресу, який відкривали в присутності президента, чужих місій, влади, послів, сенаторів і біля 500 професорів високих шкіл.

Виклади відбувалися в авдиторіях Карлового Університету, найбільше в приміщеннях стародавніх Клементінум і Каролінум, а також в різних його інститутах. Так само, канцелярія деканатів спочатку містилася в Каролінум, а канцелярія сенату містилася в приватному помешканні ректора Колесси. Але вже в 1922 році всі ці установи зосередилися в приміщенні посольства Західньо-Української Народньої Республіки в Празі 2, вул. Штепанська 49, звідки в 1934 р. перенеслися на сусідню вулицю Ве Смечках 29.

Д-р Блянка Єржабкова

Празький період УВУ (1921-1945)

З перенесенням УВУ до Праги, він почав керуватися принципами Карлового Університету. Він засвоїв собі структуру, правила та реґуляміни Карлового Університету, якими керувався як в адміністративних, так і в наукових справах. Це мало дуже корисні наслідки, які влегшували рішення УВУ у багатьох складних питаннях. Співробітництво УВУ з Карловим Університетом **виявилося також і в** тому, що УВУ часом запрошував чеських професорів для переводження іспитів з дисциплін, з яких УВУ не мав власних професорів.

Роблячи підсумок 7-літньої діяльности УВУ ректор Олександер Колесса на святочній інавґурації 28.X. 1928 стверджував: „Український Університет в Празі є інституція вільна, то не є державна, приватна, але із фактичним правом прилюдности; вона здобула собі авторитет і признання завдяки своїй позитивній науковій праці і своїй організації. Зобов'язують наш університет ті самі організаційні закони і принципи, які, століттями освячені, зобов'язують на Карловому чеському університеті..."

Протягом празького періоду Українського Вільного Університету ректорами УВУ були такі професори: першим ректором УВУ був Олександер Колесса, професор мови і літератури; далі Станіслав Дністрянський, професор цивільного права; Іван Горбачевський, професор медицини і хемії; Федір Щербина, професор статистики; Дмитро Антонович, професор історії мистецтва; Андрій Яковлів, професор українського права і цивільного процесу; Олександер Мицюк, професор політичної економії; Іван Борковський, професор археології; і останнім ректором празького періоду УВУ був Монсіньйор Августин Волошин, професор педагогіки і президент Карпатської України.

(Визвольний шлях, 1990)

Прага. Студенти УВУ та інших високих шкіл. 1922 рік.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Доповідь з нагоди його 30-річчя, виголошена в Нью Йорку 24. XII. 1951 року)

До першої світової війни не пощастило українцям ні в Російській, ні в Австрійській імперіях виборити свій український університет, хоч по університетах Відня, Праги, Кракова, Львова, Черновець, Петрограду, Москви, Харкова, Києва, Одеси й Варшави викладало багато українських учених. Саме українське суспільство спромоглося тоді тільки на університетські курси у Львові та на зимовий народний університет у Чернівцях, на зразок данських народних університететів. Після світової війни, в бурі революції, український нарід став будувати свою Академію Наук і свої університети, та злощасний рік 1920 не увінчав успіхом наших змагань.

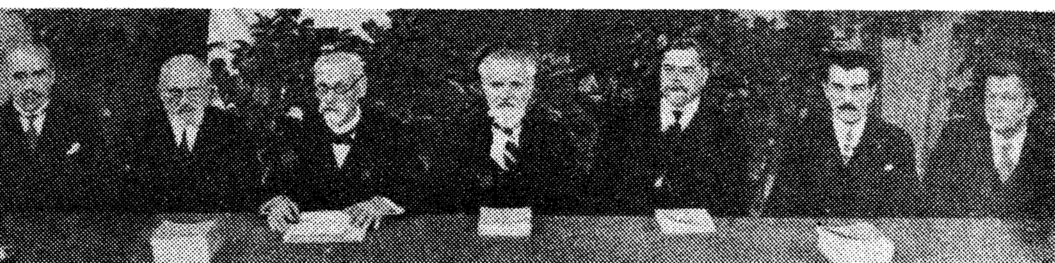
1921 року у Відні наші письменники й журналісти, при співучасті Михайла Грушевського та Вячеслава Липинського дали почин до зорганізування Українського Вільного Університету, що його наприкінці 1921 року перенесено з Відня до Праги. Там його хрищеним батьком став президент Чехословаччини Т. Масарик. Цей слов'янський філософ перший думав про Сполучені Держави Европи та про посередництво Чехословаччини між Сходом, передусім — Україною, та Заходом, передусім — Німеччиною. Ще одно заважило тут, — і чув я це з власних уст Томи Масарика. Він пам'ятав прихильність уряду Центральної Ради, зокрема проф. О. Шульгина, що допоміг чеським леґіонам спокійно відступити із Східнього Фронту та переїхати через Україну на Сибір для продовжування своєї боротьби. Чехословацький уряд прийняв УВУ на бюджет міністерства закордонних справ, і тут, у Празі, УВУ діяв до 1945 року. Від большевицької навали він щасливо врятувався перенесенням до Мюнхену під американську окупацію і там діє й досі під опікою нашого Владики, Преосвященого Івана Бучка та частково баварського уряду, який не забув, що Дунай подає руку Дніпрові в Чорному морі. Ось коротка історія УВУ.

Щоб справедливо оцінити діяльність УВУ треба глянути на його значення не тільки з погляду української науки, але й усього нашого життя та нашої визвольної боротьби.

Поперше. Цей університет створила не чужа влада, а саме українське суспільство, вільна частина нації, її політична еміґрація. Створила вона його в хвилину трагедії наших змагань, в хвилину загрози, що до політичної катастрофи приєднається ще й загибіль нашої науки. І саме в ці хвилини, коли ми втратили політичну незалежність, УВУ здійснив незалежність нашого духа, нашої науки. УВУ об'єднив учених усіх земель і врятував великі традиції шкіл М. Грушевського, великого Горбачевського, учня Міклосіча — Степана Смаль-Стоцького і його учня Олександра Колесси, учня Пенка — Степана Рудницького, незабутнього Дмитра Антоновича і знаменитого археолога Вадима Щербаківського, академіка Щербини, знаменитих правників Дністрянського, В. Старосольського, Айхельмана, визначного клясика А. Артимовича та інших. Так не змарнувалися світлі традиції української професури та української науки з-перед Першої світової війни.

Подруге. Як тільки після Ризького договору наша збройна боротьба припинилася і лише частково то тут, то там до 1925 року Україна ще палала повстаннями, УВУ перебрав на себе продовження нашої визвольної боротьби — пером, книжкою, живим словом. В цій ідеологічній боротьбі, що тоді точилася в Европі, професура УВУ дослідами, критикою, сотнями праць, співучастю в міжнародніх конґресах боронила Україну. . Наш університет став університетом-маткою, з якого опісля пішли професори вчити до Америки (В. Тимошенко), до німецьких, чеських, університетів, пішли організувати наукові інститути в Берліні й Варшаві, залишаючися професорами УВУ на відпустці та всюди боронячи наше природне право до самостійности.

Потретє. Европейський університет — це не просто наукова асоціяція, а наукова асоціяція, що вчить, виховує прийдешнє покоління науковців, дослідників, професорів. І це велике завдання УВУ виконав для нації з честю; виховав кілька тисяч молоді, сотні молодих журналістів, учителів та професорів, що гідно продовжують його традиції. Але університет не тільки виховує молодь у наукових ділянках, — університет це: ректор, сенат, факультети, професура, доцентура, асистентура й академічна молодь — академічні громадяни. Це своя духова українська **держава із своїм виборним** президентом і сенатською владою, що правлять цією республікою і зберігають святі академічні права волі слова, думки й досвіду. Наш Університет був і є велика школа самоврядування, державного будування і дійсної демократії. УВУ стався нашою кузнею характеру, де вчаться слухати правди — і тільки правди! — та відважно голосити тут правду; він був тією кузнею, де нація виконує свою ієрархію цінностей життя, свій світогляд. І це завдання УВУ виконував і виконує. Його професори — незабутній О. Лотоцький, Шульгин, Яковлів і інші продовжували своєю працею традиції УНР, що після смерти С. Петлюри малощо не розгубилися були, а під час Другої світової війни вкладено на В. Кубійовича невдячний обов'язок рятувати рештки українського культурного надбання.

Президія на святі десятиліття УВУ. Зліва: А. Яковлів, Ол. Колесса, Ів. Горбачевський, Дм. Антонович, С. Шелугин, Б. Матюшенко, К. Лоський.

Під час і після Другої світової війни УВУ обновив свою професуру, прийнявши тих українських [illegible], що врятувалися з-під московської окупації, і в рр. 1947-48 здивував у Мюнхені американців своїми 5 сотнями студентів (між ними були й білоруси, латиші, німці, поляки, жиди й росіяни) та 70-ма професорами. Університет прийняв був у свій склад і професора грузина д-ра Накашідзе для кавказології та професора білоруса д-ра Яна Станкевіча для білоруської філології, розпочавши так опіку й над іншими поневоленими народами.

І знову з нашого Університету-матки пішла професура ширити правду по чужих університетах, в той світ чужих наукових республік, що Москва намагається затуманити своєю брехливою пропагандою, пішли наші колеґи на шведські, німецькі, австрійські, канадійські, американські університети. Вони теж не дали і не дають завмерти традиціям Наукового Товариства ім. Шевченка та Всеукраїнської Академії Наук і знову по конґресах та з'їздах ширять правду про нашу поневолену батьківщину. Отак від року 1921 в безупинних боях — у поході маршує наш університет, цей генеральний штаб нашої визвольної духової боротьби, цей символ надії і майбутньої перемоги.

Та й цим, на нашу думку, заслуги УВУ не вичерпуються. Він має історичне значення для европейської і світової науки, бо це перший університет, що поставив як протест проти поневолення, академічних вільностей, перший, що підніс прапор боротьби проти московського поневолення духа, проти наукових указів, проти фальшування правди, проти брехні; він розпочав боротьбу за вільне слово, вільну думку, вільну дискусію в ім'я наукової правди. Европейський університет у Страсбурзі 1951 року спізнився з цією програмою на 30 років. Ми певні, що історія оцінить колись і ці заслуги УВУ.

Проф. Г. Смаль-Стоцький

СЕСІЯ НА УВЕСЬ РІК

Науковці з України і діяспори — доповідачі в УВУ 1990 року

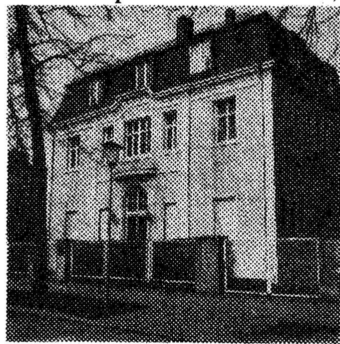
1990 року УВУ відвідало велике число науковців, викладачів, громадських діячів з України, які прочитали низку доповідей з широкого спектру гуманітарних наук. Виступили також учені з інших країн, доповіді яких торкалися суттєвих питань українознавства. 4 січня зі спогадами про письменника Бориса Антоненка-Давидовича виступила його донька Ірина Голуб з Києва. 2 лютого проф. Іллінойського університету, ЗСА, Дмитро Штогрин розповів про 10 днів, проведених ним у Києві. 7-го лютого науковець з Інституту історії АН УССР у Києві, кандидат філології Сергій Білокінь говорив на тему „Історія радянської цензури". 16 лютого кандидат фізико-математичних наук Ігор Цехмістренко (Інститут ядерних досліджень АН УССР) мав доповідь „Чорнобиль і його наслідки тепер". Львів'янин Зиновій Красівський, колишній довголітній в'язень совєтського ГУЛАГу, розповів про сучасний релігійний стан на Україні — 6 березня. „Волзькі татари у світлі національної еволюції" — тема доповіді 23 березня Равіля Бугараєва; „Преса на переломі часів" — тема виступу німецького ученого-совєтолога д-ра Альберта Гайзенгофера 11 квітня; „Чи була революція на Україні в XVII столітті?", — тема доповіді д-ра Франка Сисина з Альбертського університету, (Канада), яка була виголошена 4 травня. А вже 9 травня у головній залі УВУ зібралися прихильники поезії — молодий поет і лікар Ігор Трач, який постійно живе у східній частині Німеччини, читав свої вірші. 11 травня пресовий секретар Европейського Парляменту Міхаель М'Йон ле розповів про завдання Европейської Спільноти по відношенню до Центральної і Східної Европи; проф. Юрій Микольський зі Львова 18 травня говорив про народження політичного плюралізму на Україні у зв'язку з утворенням нових партій; голова комітету ззахисту УКЦ Іван Гель доповідав 1 червня на тему „Духовість України і Европейський спільний дім". 15-го червня українська громада Мюнхену й околиць ще раз

Д-р Теодор Б. Цюцюра, ректор УВУ

слухала д-ра Франка Сисина: „Стан історичної науки на Україні — враження з подорожі до Києва, Львова і Дніпропетровська". Редактор київського жрналу „Пам'ятки України" Анатолій Саріков розповів про вислідии наукової експедиції 1989-1990 років на Запорізьку Січ. 14 липня д-р Володимир М'ялковський з Мюнхену прочитав доповідь з демонстрацією діяпозитивів „Чи можливе повторення Чорнобильської катастрофи?" Кандидат історичних наук Ярослав Грицак зі Львова мав 20 липня доповідь „Українське національне відродження: сучасне і минуле". Проф. д-р Юрій Бача з Пряшева говорив на тему „Сучасне національно-культурне і релігійне життя українців Пряшівщини" (24-го липня). Д-р Юрій Станішевський з Києва 27 липня — „Сучасна культурна політика на Україні: Ідеологічний диктат і парадокси „гласності". Львів'янин Юрій Кривенко та Ігор Марков 1 серпня — „Українське національно-державне відродження та „перебудова" останньої імперії". Д-р Дмитро Степовик з Києва — „Християнські основи українського мистецтва" (31 серпня). Проф. д-р Василь Маркусь з Чікаго — „Сучасні проблеми Закарпаття" (10 серпня). Проф. д-р Леонід Рудницький з Філядельфії — „Іван Франко: в пошуках українського „я" (15 серпня). Д-р Зенон Когут з Вашінгтону — „Російський централізм і автономія України" (16 серпня). Доцент Ярослав Ульгурський зі Львова — „Образотворче, декоративне та вжиткове мистецтво Львівщини у 1945-1990 роках". (17 серпня). 24 і 25 серпня в УВУ відбулася конференція з нагоди 25-ліття Українського Історичного Товариства на тему „Українські навчальні інституції та історіографія України і діяспори", на якій виголошено 11 доповідей і проведено дискусію на тему „Українська наука в Радянській Україні нині".

5 вересня д-р Володимир М'яковський поділився враженнями від Третього Наукового Конгресу Світової Федерації Українських Лікарських Товариств, що відбувся 3-17 серпня у Києві та Львові. 7 вересня в УВУ відбулася наукова дискусія на тему „Сучасна ситуація в Україні", у якій взяли участь Зиновій Соколик, Анатолій Камінський, Григорій Панчук та інші. 4 жовтня Віктор Сусак зі Львова та Євген Місило з Варшави говорили на тему „Стан документаційної праці над сталінськими репресіями в Україні і Польщі 1939-41 і 1944-56 років". 17 жовтня письменник і літературознавець з Києва Юрій Покальчук мав доповідь на тему „Життя і творчість Василя Стуса у контексті сьогоднішньої української культури". 30 жовтня відбувся літературний вечір львівського поета Богдана Стельмаха. „Сучасний стан удержавлення української мови на прикладі Київського Педагогічного Інституту" — тема доповіді викладача цього Інституту Володимира Кузьмича 13 листопада. Проф. д-р (Народний депутат парламенту України і голова підкомісії збереження генетичного фонду України) Любомир Пиріг виступив 23 листопада з доповіддю „Медицина в Україні та здоров'я нації". Сергій Білокінь, який вдруге відвідав Мюнхен 1990 року, мав 30 листопада доповідь „Чи існує в УССР історична наука?". Сесію наукових читань 1990 року в УВУ завершив Голова Уряду УНР в екзилі проф. Іван Самійленко доповіддю 27 листопада на тему: „Проблеми сучасних визвольних процесів в Україні".

Серед найвизначніших заходів культурно-мистецького життя, які провадилися у стінах УВУ упродовж 1990 року, слід назвати серію вечорів, присвячених творчості літераторів, які мешкають у Мюнхені, — Івана Кошелівця, Юрія Бойка, Олександри Сулими, Володимира Янева, Ігоря Качуровського, Емми Андієвської (березень-квітень). 8 червня в головній залі УВУ був показаний фільм про Молебень біля пам'ятника св. Володимирові в Києві з нагоди 60-річчя заборони УАПЦ і т. зв. „процесу СВУ". У листопаді була влаштована філателістична виставка „Україна — 1990", під час якої 16 листопада відбувся інформативний вечір про сучасні проблеми України; на ньому виступили о. Євген Гарабач, учені Любомир Пиріг, Зиновій Соколик, Іво Полулях. УВУ разом з Будинком зустрічей влаштували мистецьку виставку (з 18 до 25 липня), на якій були представлені олії, акварелі й скульптури українських мистців з Швайцарії і Франції — Христини Кишакевич-Качалуби, Ярослава Крушельницького, Зої Лісовської, Лади Нижанківської та Любомира Винника.

Будинок УВУ в Мюнхені 1991 рік.

10 березня відбулася церемонія вручення диплома доктора права „гонорис кауза" членів Верховного Суду Канади Іванові Сопінці. Диплом доктора права „Гоноріс кауза" одержав 31 липня на урочистій церемонії Богдан Футей з Вашінгтону — член Американського Федерального Суду для закордонних претензій і розрахунків. 6 серпня старший науковий працівник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені Максима Рильського Академії Наук України в Києві Дмитро Степовик захистив докторську дисертацію на тему „Проблема стилів в українській гравюрі 16-18 століть: ренесанс і барокко". Офіційними рецензентами були Святослав Гординський (Нью-Йорк), Аркадій Жуковський (Париж), Петро Цимбалістий (Лондон). Захист відбувся на Філософічному факультеті УВУ.

У книзі гостей УВУ привітальні записи Університетові, зокрема, у зв'язку з 70-річчям його заснування, зробили київський кінорежисер Юрій Іллєнко, історик з Канди д-р Орест Субтельний, редактор дрогобицької газети „Добре серце" Василь Станович, ієромонахи Севастян і Йосиф з України, співаки хорової капели „Трембіта" зі Львова, ректор Львівського Медичного Інституту проф. д-р Михайло Павловський, відповідальний секретар „Руху" з Києва Галина Антонюк, група викладачів Львівського Медичного Інституту, сестри Чину св. Василія Великого зі Львова, представники Світової Федерації Українських Інженерів, а також доповідачі, які були запрошені УВУ.

Д-р Іван Сопінка — Д-р Богдан Футей — Сергій Білокінь — Зиновій Красівський

Д-р Дмитро Степовик — Поет Ігор Трач — Іван Гель — Д-р Любомир Пиріг

Александер Кривенко — Ігор Марков — Юрій Покальчук — Юрій Іллєнко

Проф. Юрій Бача — Історик Ярослав Грицак — Проф. Юрій Никольський — Ред. Анатолій Сериков

СТИПЕНДІЇ ФУНДАЦІЇ УВУ в АМЕРИЦІ

(на літній семестер УВУ 1991)

У літньому семестрі УВУ цього року візьмуть участь професори і студенти з різних наукових установ і університетів України та країн Східної і Західної Европи та Америки. До сьогодні вже є понад 200 прохань на стипендії і студії в УВУ.

Щоб хоч частинно допомогти у вихованні наших молодих наукових і професійних кадрів, Фундація УВУ проголошує 95 повних і частинних стипендій на літній семестер 1991, і на різні студійні програми УВУ, із своїх загальних фондів, одноразових фондів, та слідуючик ПОСТІЙНИХ СТИПЕНДІЙНИХ ФОНДІВ (ПСФ):

ПСФ ім. св. п. о. Ярослава Тростянецького; ПСФ ім. св. п. Теодора Витвицького; ПСФ ім. св. п. пастора Івана і Ольги Луцик; ПСФ ім. св. п. інж. Богдана і Евгенії Онуферко; ПСФ ім. св. п. Катерини Коленяк; ПСФ ім. св. п. Григорія і Ерни Лиско; ПСФ ім. св. п. д-р. Степана і мгр. Марії Гик; ПСФ ім. св. п. д-р. Михайла Сосновського; ПСФ ім. св. п. д-р. Петра Богданського; стипендія ім. св. п. мистця Григорія Крука; ПСФ ім. св. п. Нестора і інж. Ярослава Когутяків; стипендія ім. св. п. Филимона Савечки; стипендія ім. св. п. мистця Петра Андрусіва; ПСФ ім. св. п. проф. Омеляна і Ярослави Кушнір; стипендія ім. св. п. Романа Іванчишина; ПСФ ім. св. п. Івана Галавая; ПСФ ім. св. п. Федора і Анна Олійник; ПСФ ім. св. п. д-р. Романа і Марії Малащук; стипендія ім. св. п. проф. Василя і Марії Стецюк; стипендія ім. св. п. Василя Кия; стипендія ім. св. п. проф. Василя Лева; стипендія ім. св. п. Миколи Новака; ПСФ ім. Михайла Пирського і св. п. Анастазії; ПСФ ім. св. п. Надії Кравчук і св. п. інж. Івана; ПСФ ім. Марії Андрусяк і св. п. д-р. Іллі (Ілька); ПСФ ім. Мирослави Савчак і св. п. д-р. Володимира; стипендія ім. д-р. Ірини Гребеняк і св. п. батьків Івана і Станіслави і брата Романа; стипендія Романа Вомпеля і св. п. Марії; ПСФ ім. Ірени Новаківської і св. п. Мартина; ПСФ ім. св. п. Галини Утриско і св. п. мгр. Мирона; ПСФ ім. мгр. Марти і св. п. проф. Константина; ПСФ ім. Михайла Синидяка і св. п. Катерини; стипендія ім. д-р. Миколи Ценка і св. п. Володимири; ПСФ ім. Марії Бакалець і св. п. інж. Володимира; стипендія ім. Анни Політило і св. п. д-р. Юрія; стипендія ім. Софії Андрушків і св. п. д-р. Осипа; ПСФ ім. Миколи і Марії Бойчук; ПСФ ім. інж. Остапа і Ірени Захарків; ПСФ ім. Юліяна і Стефанії Монастирських; ПСФ ім. Михайла і Марії Івасьокевич; ПСФ ім. Миколи Поповича; ПСФ ім. інж. Софії Гаєвської; ПСФ ім. Якова Шегрина; ПСФ ім Романа і Евдокії Кушнірчук; ПСФ ім. проф. Романа Кухти; ПСФ ім. Павла Німця; ПСФ ім. проф. д-р. Еміля Грималяка; ПСФ ім. проф. Степана Салика; ПСФ ім. Олександра Яроша; ПСФ ім. д-р. Ярослава і Ірени Моцюк; ПСФ ім. Антона і Віри Шумейко; ПСФ ім. проф. Петра і Лесі Гой; стипендія ім. мгр. Михайла і Михайлини Баран; стипендія ім. Осипа і Стефанії Порайків; стипендія ім. Василя Мазурика; стипендія ім. Параскеві (Присі) Витвицької; стипендія ім. Василя Яцика; стипендія ім. Юрія Мацика; стипендія ім. інж. Володимира і Галини Балабан; стипендія ім. Миколи і Софії Білецьких; стипендія ім. д-р. Осипа Ільків; стипендія ім. Володимира Котенка; стипендія ім. Миколи Савчина; стипендія ім. Івана і Ксені Лучканич; стипендія ім. Владики Василя Лостена; стипендія ім. д-р. Олександра Стрільбицького; стипендія ім. Володимира Таращука.

Стипендії покривають оплату за навчання і їх Фундація вплачує прямо до університету. Крім того, потребуючим студентам зокрема з України і країн Східньої Европи, покривається також кошти прожитку в українському, чи німецькому гуртожитку в Мюнхені. Повна стипендія виносить від 1100 до 1500 долярів. Частини від 500 до 750 долярів. Крім того хоч мінімальну суму 10-15 дол. тижнево потрібно дати кожному студентові на льокальну транспортацію чи особисті потреби.

Управа Фундації УВУ сердечно дякує фундаторам Постійних Стипендійних Фондів (ПСФ), одноразових фондів, і всім нашим жертводавцям на цілі Фундації.

На жаль багато прохань без Вашої допомоги Фундація буде змушена відкинути. Тому звертаємося з проханням до української спільноти спонзорувати поодинокі стипендії для молоді з України, або щедрими пожертвами допомогти фундації в тому шляхетному ділі. Стипендії будуть призначені на основі фінансової потреби, академічних осягів і активности в національно-громадській праці.

Прохання на стипендії враз із знимкою, життєписом, посвідками академічних успіхів і громадської праці, як і рівнож пожертви на стипендії, чи уфундування одноразових стипендій просимо надсилати на адресу Фундації УВУ: Ukainian Free University Foundation. Inc. P. O. Box 1028 New York. N. Y. 10276.

УВУ у 90-ті роки: цілорічний навчальний процес

При заснуванні Університету наступних років ретельно дотримувалися засадничі принципи — Університету вільної української наукової думки і осередку вищої систематичної української науки. Ці принципи залишаються незмінними і тепер. Університет витримав іспит часу, його наукові досягнення визнані світовим українознавством, а його вихованці збагатили багато ділянок філософії, історії, культури, мистецтва, права, економіки, педагогіки тощо.

Проте по другій світовій війні не завжди вдавалося дотримуватися принципу систематичності навчального процесу. На переломі 40-50-их років з Німеччини виїхало до різних країн Америки багато українців. Нові покоління української молоді училися по школах українознавства ЗСА, Канади, країн Латинської Америки, потім — у вищих школах цих же країн, на катедрах і департаментах славістики, які почали відкриватися при різних і часто дуже престижних університетах Заходу. Це об'єктивно створило ситуацію деякого відтоку здібної до науки молоді від УВУ. Залишаючись значним науково-дослідним центром українознавства, Університет у своїх навчальних програмах змушений був залучати молодь, що вже вчилася по інших вищих школах, на обмежені в часі семестри для поглиблених студій української проблематики.

Керівництво Університету, професори завжди розцінювали обставини навчання на літніх семестрах (коли студенти були вільні від навчання у країнах поселення) як тимчасові, віряч в те, що прийде час, коли Університет знову повернеться до практики круглорічного навчання зі сталим складом викладачів і студентів на обох факультетах Університету — Філософічному і Суспільно-Економічних Наук. Тепер такий час, здається, надходить. Двері до України і Східної Европи відкриті. До України вони відкриті лише наполовину, але цього досить, щоб і півдвідкриті двері могли пройти ті молоді люди з нашої Батьківщини, які хотіли б здобути університетську освіту у вільному світі і на засадах вільного вивчення усіх предметів і в усіх аспектах.

Відзначивши свій 70-літній ювілей, УВУ входить у смугу важливих реформ, які вимагають протягом 90-их років напруження сил всієї української діяспори, а особливо з академічного світу. Ці реформи торкаютимуться таких основних питань.

1. Опрацювання акредитації та вступу до Університету і спеціялізації студентів з різних країн і систем навчання з огляду на вимоги сучасної науки і завдання українознавства.
2. Перегляд і доповнення навчальних програм, розрахованих на цілорічне навчання.
3. Осучаснення програм і спеціяльностей для підготовки фахівців вищої кваліфікації — магістрів і докторів наук.
4. Координація науково-дослідної діяльності з іншими українознавчими осередками у світі, включно з Україною, з метою виключити дублювання тематики досліджень.
5. Співпраця з Україною та з іншими країнами, де є значні сили українознавства; запрошення фахівців високої кваліфікації для постійної викладацької і науково-дослідної праці в стінах УВУ.
6. Розширення площі УВУ, вирішення питання про готель для запрошених професорів і помешкань для постійного викладацького складу УВУ, які і гуртожитку для студентів.

В ході розв'язання цих питань виникнуть нові проблеми, з'являться труднощі, яких сьогодні неможливо усіх передбачити. Але згадаймо 1921 рік, коли цих труднощів було куди більше. Але вони якось були розв'язані — Університет постав, вижив, зберіг тяглість своєї традиції. І ми всі, — в Україні і не в Україні сущі, — повинні бути не менше жертвенні і наполегливі, щоб зберегти і піднести на нову височінь наш Вільний Університет — Український, єдиний поза Батьківщиною світський вищий навчальний заклад. — Вільний Університет української діяспори.

Студенти з України перед будинком УВУ. 1990 р.

Нові професори і викладачі УВУ

З огляду на пожвавлену діяльність і ролю УВУ в процесі національного вставання України, поширився і науково-викладацький склад УВУ.

Минулого року десятки студентів з України та з країн Східної Европи студіювали в УВУ. Рівно ж десять професорів і викладачів з університетів Чехо-Словаччини, Польщі, Німеччини, Канади і Америки, — науковці різних галузейукраїнознавства поповнили викладацький і наукові кадри університету. Подаємо перелік в абетковому порядку зазначаючи їх спеціялізацію:

д-р. Юрій Бача (українська література), Університет ім. Шафарика в Пряшеві;
д-р. Іван Головінський, (психологія) Ретгерс Університет;
д-р Степан Козак, (література) Варшавський Університет;
д-р. Мирослав Лабунька, (історія) Ля Салл Університет;
д-р. Евген Лащик, (філософія) Ля Салл Університет;
д-р. Юрій Мулічак, (українська мова) Університет ім. Шафарика в Пряшеві;
д-р. Микола Мушинка, (українська етнографія) Університет ім. Шафарика в Пряшеві;
д-р. Франко Сисин, (історія) Університет Альберти;
д-р. Микола Шафовил (політичні науки); і
д-р Дмитро Злепко (історія).
ти;

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

Ділимося сумною вісткою з академічною громадою УВУ в діяспорі, членами Фундації й українським громадянством, що відійшли у вічність в 1991 році слідуючі особи:

23-го березня св. п. професор доктор Василь Лев, філолог, украйніст, педагог, проф. Українського Вільного Університету в Мюнхені, проф. Українського Католицького Університету в Римі, проф. Львівського Державного Університету, член і довголітній голова Філологічної секції НТШ, автор наукових праць.

4-го квітня св. п. Василь Кий, уродженець золотого Поділля, член меценат Фундації УВУ, підприємець, громадський діяч і щедрий жертводавець на наукові і національні цілі.

6-го квітня св. п. Микола Новак член меценат Фундації УВУ, організатор і актор українських фільмів, співосновник ОДВУ, віддалий громадський діяч і патріот старої американської України.

17-го квітня св. п. Федір Олійник, член Фундатор УВУ представник старої України, учитель згодом в'язень ЧК, суспільно-громадський і кооперативний діяч Волині.

8-го травня св. п. д-р Роман Малащук, член-фундатор Фундації УВУ, провідний член ОУН, політичний в'язень німецьких концентраційних таборів, співосновник СУМ і ЛВУ в Канаді, довголітній голова ЛВУ і Українського Світового Визвольного Фронту.

Родинам покійних висловлюємо наше глибоке співчуття. З вдячністю за їх труд і працю клонимо наші голови перед пам'яттю Покійних. Нехай ласкавий Господь дасть їм вічний спокій, а світла пам'ять про Них залишиться вічна серед нашої суспільности.

У св. п. покійних управа Фундації УВУ призначила стипендії на літній семестер 1991 при УВУ в Мюнхені.

Управа Фундації УВУ

ВІСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ І ФУНДАЦІЇ УВУ
ЧЕРВЕНЬ 1991
UKRAINIAN FREE UNIVERSITY FOUNDATION, INC.
P.O. Box 1028, New York, N.Y. 10276
Матеріяли зібрав і упорядкував
д-р ПЕТРО ГОЙ, Проректор УВУ

Річні загальні збори Фундації УВУ

(О. Луцька) Унікальною установою української діяспори, що присвятила свою діяльність моральній та фінансовій допомозі вільній українській науці, що її осередком став Український Вільний Університет в Мюнхені — являється безперечно Фундації Українського Вільного Університету в Америці, заснована 1975 року горсткою ентузіястів, колишніх студентів тієї високої школи. Здорове зерно задуму, благородна ціль, запал, наполеглива праця проводу, серед української громади — принесли плоди в короткому часі, зрозуміння та щедру долоню, прихильників, жертводавців.

Управа Фундації УВУ: сидять зліва: д-р В. Лучків, д-р Я. Моцюк, проф. П. Ґой, О. Луцька; другий ряд: мгр Т. Воляник, адв. Б. Дацків, мгр Л. Чорна-Матіяшек, д-р Д. Боднарчук, мгр І. Буртик.

Вступаючи в 17-ий рік існування — Управа Фундації відбула чергові річні збори 23-го березня 1991 року. Нарадами провадив основник і довголітній голова Фундації проф. Петро Ґой. Вшанувавши пам'ять померлих членів-жертводавців УВУ, та прослухавши вичерпний протокол секретаря мгр. Теодора Воляника, приступлено до звітувань Управи.

Заступник голови д-р Василь Лучків минулого літа помагав голові проф. Петрові Ґоєві в переведенні студійної наукової поїздки „Стежками Батьків по Европі", допомагав у програмі навчання, порадами, сугестіями, анґломовними перекладами, тощо.

Фінансовий референт і скарбник фундації д-р Ярослав Моцюк — представив докладний звіт-образ фінансової господарки Фундації. У звітовому році 1991 Фундація видала 84,789 дол. на студентські стипендії; з фонду Миколи і Марії Бойчуків, — раніше закуплено два інтернати, один для хлопців а другий для дівчат в місті Куритиба, Бразилія.

У звітовому році закінчено будову сиротинця катехиток Серця Христового для дівчат в Пруденттополісі, Бразилія. Інтернат ім. Св. Ольги, повний комплекс якого має три будинки ім. Марії і Миколи Бойчук із житловим приміщенням для 140 школярок, кляси на навчання, бібліотека, світлиця, руханкова заля, кухня, їдальня і два житлові приміщення для опікунок.

В травні 1990 р. урочисто відкрито і посвячено будівлі дівочого інтернату Владикою Кривим при участі сотень української шкільної дітвори, української громади що прибула з усіх закутин Бразилії, та місцевої влади.

В урочистостях взяли участь голова і фінансовий референт Фундації з дружинами. На викінчення будови в 1991 році виплачено із фонду ім. Миколи і Марії Бойчуків 58 тисяч долярів.

Пресова реф. Оксана Луцька, виготовила до преси декілька статтей про фундаторів і жертводавців Фундації УВУ, та про працю самої Фундації.

Референт молоді і голова Студентського комітету при Фундації УВУ Ліда Чорна-Матіяшек, підготовила з комітетом успішну зустріч „Стежок" з нагоди їх десяти ліття. Імпреза відбулася з відповідною мистецькою музичною програмою у виконанні учасників „Стежок" в Українському Інституті Америки в Ню Йорку. Допомагала голові у підготовці десятої студійної поїздки Стежками Батьків по Европі, та в організуванні курсу бандуристів, який пройшов успішно в Мюнхені на УВУ під керівництвом проф. А. Вирсти, д-р. Марка і д-р. Христі Фарійон, при допомозі інструкторів з України Остапа Стахова і Алли Попель. Зараз в підготовці є поїздка алумнів „Стежок" і молодих професіоналістів по Україні, як і рівнож п'ятитижнева студійна поїздка „Стежками Батьків по Европі", яка включає тиждень в Україні.

В заключному звіті голова Фундації проф. П. Ґой, поінформував про святкування 70-ліття УВУ, яке святкуємо цього року, про підготовку широкозакроєних наукових конференцій і видань із цієї нагоди. Український Вільний Університет, на протязі 70літ зберіг, плекав і розвивав українську науку, — виховуючи кадри українстів, істориків, економістів. Ідучи на зустріч зростаючим проханням українських студентів, науковців і викладачів зокрема з України і країн Східної Европи — на літній семестер в УВУ в Мюнхені Фундація виплатила в 1990 році 123 стипендії. Стипендії покривали оплату за навчання, а студентам з України і країн Східної Европи покрито кошти проживання.

Українська патріотична спільнота мимо різних збірок на допомогу Україні — збільшила своїх жертвенність і допомогу для Фундації УВУ на стипендії, — вважаючи, що це найбільш конечна і пряма допомога Україні.

Україні. В парі з тим Фундація подвоїла число стипендистів з України. Віримо, що в цьому напрямі піти-ме дальша праця.

Для української спільноти в діяспорі це історична нагода подати братню помічь українській студіюючій молоді, яка прагне пізнати не пофальшовану історію свойого народу, його культуру і боротьбу, — на те щоб прийти на зміну і вести націю до спільної мети.

Відбуто успішно десяту з черги студійну поїздку „Стежками Батьків по Европі", в якій взяло участь 22-ох учасників. Стежки вперше відвідали українські поселення в Чехо-Словаччині і їх установи і надбання. Учасники замешкали на університеті в Пряшеві. Відбуто спільні зустрічі з українською студентською молоддю та професорами Ю. Бача, Ю. Маліччак, і М. Мушинка, які зараз є також проф. УВУ. Як і раніше учасники „Стежок" держали від 3 — 6 кредитів на своїх університетах.

Скількість студентів і стипендистів з України постійно зростає. Зголосилося вже понад 200. До сьогодні призначено 75 стипендій, але з огляду на кошти і великий брак мешканєвих приміщень в Мюнхені, деякі літні програми які фінансувала Фундація в майбутньому будемо змушені перенести до інших країн. До тих програм можуть належати: курс гри на бандури, (який вже цього року приготовляється відбути в Пряшеві), курси українознавства і різні коротко реченцеві спец. програми. УВУ повинен заіснувати як „постґрадуейт" університет української діяспори поза межами України з прицілом на повний цілорічний навчальний процес. Того від нас сьогодні вимагає ситуація в Україні.

Проф. П. Ґой, відбув декілька поїздок з рамені Фундації втому двічі в Україну, де стрічався з студентами, стипендистами і навязав близьку співпрацю з деякими університетами і Інститутами в Україні, як і рівнож узгіднив процедуру підбору стипендистів на УВУ, з України, Польщі і Чехо-Словаччини. Як проректор УВУ допоміг поширити професорський склад УВУ молодшими науковцями-викладачами.

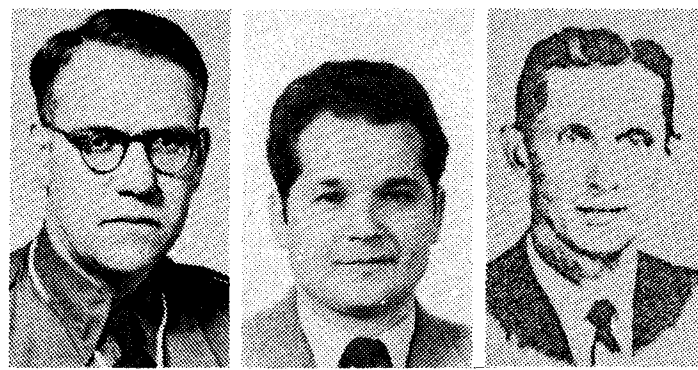
При Фундації у звітному році створено п'ять нових Постійних Стипендійних Фондів (ПСФ), ім. св. п. пастора Івана і Ольги Лупиї; ім. св. п. о. Григорія Лиска; в ім. Ірени і св. п. Мартина Новаківських; ім. Михайла Синидяка, і св.п. Катерини; і ПСФ ім. д-р Ярослава і Ірени Моцюк. З канцелярії Фундації вислано понад 47 тисяч різних листів, в тому дві посилки летючки, оголошення пожертв до преси і 6-ть статтей про діяльність Фундації.

Закінчуючи свій звіт голова Фундації проф. Петро Ґой, подякував членам Управи за співпрацю, і підкреслив, що в обличі національного відродження в Україні, університет і Фундація УВУ мають великий обов'язок і нагоду прийти її з допомогою.

Голова контрольної комісії мгр. Євген Гановський ствердив активність Фундації, постійний ріст, професійне книговедення і висловив глибоке признання Управі, а зокрема голові проф. Петрові Ґоєві, і фанансовому реф. д-р. Ярославові Моцюкові.

На пропозицію Номінаційної Комісії переобрано поновно членів управи яким кінчалася каденція. На голову переобрано проф. Петра Ґоя, а на голову контрольної комісії мгр. Евгена Гановського.

Нові фундатори Фундації УВУ

Проф. Степан Салик — о. Григорій Лиско — Мартин Новаківський

Пл. сен. Степан Салик

(О.Л.) Степан Салик народився 1902 року в Ярославові Західня Україна. Закінчив учительську семінарію у Львові і природничо-географічний факультет Львівського університету. Працював учителем народних шкіл в Юнашкові, Липиці Горішній, Ланчині, Ворохті. З молодих літ належав до пласту, був членом основником 3-го пл. Куреня „Лісові чорти", багато подорожував Карпатами, човнами по тихоминних річках волинського Полісся. Окрім учительської та виховної праці, включався в освітню, зокрема, в читальнях „Просвіта", в кооперації.

Пройшов одісею Другої світової війни, Степан з родиною прибув до ЗСА, оселився в Ню Йорку. Крім праці на фабриці, викладав у школі українознавства, писав статті до періодичних видань „Свобода", „Веселка", „Народна Воля", „Гуцульщина" тощо. Любов до природи і науки привела ще в Україні молодого вчителя до археологічних розкопок і розшуків. З важливих його знахідок були срібні монети III ст. до Христа, кремінне знаряддя з палеоліту і неоту. Знахідки ці він передав Музеєві НТШ у Львові. Любов до археології збереглася у Степана і у ЗСА.

Перейшовши на пенсію Степан оселився в Кетскільських горах у Гантері. Тут він включився у життя місцевої української громади і церкви. Серед гірської природи не залишає своїх натуралістичних зацікавлень. В його садибі є звірята, птахи, вужі, збірник метеликів, мінерали. Про колекції С. Салика писала місцева американська преса.

Проживаючи самітно в горах як він про себе пише: „Живу скромно, одинцем, наче на Атоні", цей щирий український патріот прагне щось добре, корисне зробити для далекої нашої Батьківщини. Він хоче показати світові справжню Україну — з її християнською душею, колишньою княжою могутністю, козацькою лицарськістю та сміливістю, відданістю народу ідеалом демократії, визначними постаттями. Це бажання остаточно викристалізувалося в те, що Степан Салик готовий фінансувати видання, в різних мовах енциклопедичного довідника „Внесок України у скарбницю світової культури". На ту ціль Степан Салик із своїх **емеритських заощаджень** пожертвував **25** тис. дол.

Крім того, він започаткував свій постійний стипендійний фонд при Фундації УВУ в сумі **5,205** дол. Згідно з бажанням жертводавця до праці над енциклопедичним довідником повинні бути запрошені науковці з УВУ, Академії Наук України, Гарвардського Інституту, УВАН, НТШ. Довідник, виданий українською і чужими мовами це справді цінна ідея. Розцінюючи позитивно цей проєкт — українська громада у вільному світі повинна фінансово допомогти її реалізації у недалекому майбутньому.

о. Григорій Лиско

Отець Григорій Лиско народився 28-го вересня 1921 року в селі Бонарівка на Лемківщині в родині Дмитра і Тетяни (з дому Солтисік). Освіту одержав в рідному селі, а 20-річним хлопцем потрапив до Німеччини під час Другої світової війни. Там закінчив ортопедичні курси, працював техніком. У 1954-му році одружився з українкою-німецького роду Ерною Майла та згодом виїхав до ЗСА. Проживали з початку в Філядельфії, а відтак поселилися в місцевості Ґешам в стейті Ореґон, де купили власний дім. Тут же стали членами української православної громади Івана Хрестителя, в якій Григорій Лиско був членом церковного хору. Після смерті дружини, з якою прожив 29 років, Григорій, який ще замолоду відчував в собі покликання до служби у Божому винограднику, завершив пастирські курси і в 1985 році був рукоположений блаженнішим Мстиславом нинішнім Патріярхом УАПЦ у стан диякона, згодом священника. Призначений настоятелем парохії в Портленді, стейт Ореґон, обслуговуючи і парохію св. Трійці в Сієтлі, стейті Вашингтон. Був любленим і шанованим священнослужителем не тільки серед своїх парохіян, але й також серед вірних УКЦ та християн інших віровизнань. Після довгої важкої недуги о. Григорій відійшов у вічність на 68-му році життя.

Григорій Лиско був щирим жертводавцем на українські громадські та наукові цілі. За його волею розділено спадок маєтний на різні церковні і громадські установи. На Фундацію Українського Вільного Університету о. Григорій заповів 9,350 дол., створивши постійний стипендійний Фонд свого імені при Фундації УВУ. Хай добра пам'ять про душпастиря птріота залишиться назавжди.

Мартин Новаківський

1-го жовтня 1990 року в Дітройті відійшов у вічність на 76-му році життя колишній політв'язень архіпелагу ГУЛАГ, член ОУН, колишній актор мандрівних театрів на Підкарпатті. Народився він 21-го січня 1914 року в Отинії нинішньої Івано-Франківської області. Учився в гімназії; рано включився в працю села як організатор читалень Товариства „Просвіта". Захопившись театром, вступив до мандрівної групи з якою об'їздив прикарпатські села і міста. Після приходу в Західню Україну більшовиків був ув'язнений і засланий до сибірських концтаборів. Щасливим збігом долі як колишній громадянин Польщі пристав до армії генерала Андерса, з яким перейшов до Ірану, Іраку, Палестини, Єгипту та Італії. У бою під Монте Касіно був нагороджений медалею хоробрости. Переїхав до Англії. Мартин Новаківський одружився і в 1957 році з дружиною Іриною прибув до ЗСА, до міста Дітройту. Включився у громадську працю, виховуючи молодь в СУМА. Як колишній актор створює драматичний гурток і вчить молодь акторській грі.

Відзначався лагідною вдачею, був скромний, доброзичливий, матеріяльно **підтримував важливі громадські починання**.

В пам'ять чоловіка пані **Ірина створила постійний стипендійний фонд. ім. св. п. Мартина й Ірини Новаковських при Фундації Українського Вільного Університету**, пожертвувала 10 тис. дол. Св. п. Мартин Новаківський був щирим українським патріотом.

Оксана Луцька

100-ліття української еміграції в Бразилії

Рік 1991 є роком відзначення 100-ліття української еміграції в Бразилії. Сто років тому, в 1891 р., приїхало до Бразилії перших кілька родин з Галичини, яка тоді перебувала в складі Австро-Угорської імперії. Згодом почалася масова еміграція, яка осіла переважно в штаті Парана. Приблизно з усіх 300,000 українських емігрантів українського походження 260,000 мешкають у Парані.

Заходами Українсько-Бразилійської Центральної Репрезентації 7-го березня 1991 року відзначення 100-ліття української еміграції в Бразилії почалося відкриттям у Паранському Музеї ювілейної виставки української культури, традицій і мистецтва.

Від української громади промовляли Маріян Чайковський — голова Українсько-Бразилійської Центральної Репрезентації, о. Даниїл Козлінський — парох Української Католицької Катедри Святого Івана Хрестителя, і протопресвітер Микола Милусь — від Української Автокефальної Православної Церкви. Від бразилійських властей промовляв Маурі Родріґез да Круз —директор Паранського Музею. Відтак була подано перекуску, приготовану Жіночою Організацією при ХОС-і і Жіночою Лігою при Катедрі, і вино — від УБЦР-ції.

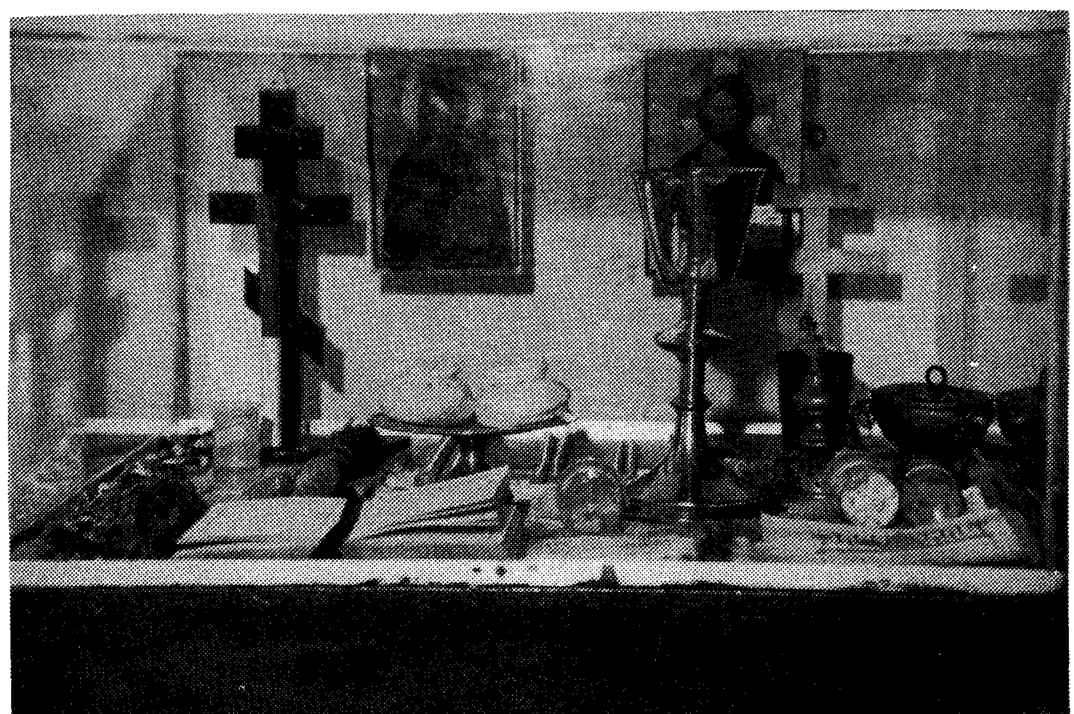
Співпрацювали у влаштуванні виставки Єпархія Греко-Католицька Святого Івана Хрестителя, Суспільно-Допомогова Акція Святого Хрестителя при Українській Католицькій Катедрі, Жіноча Ліга при Катедрі, Українська Автокефальна Православна Церква, Жіноча організація Хліборобсько-Освітнього Союзу і Українсько-Бразилійський Клюб.

Велике признання заслуговують учасники влаштування Української виставки. Майстерне і артистичне розміщення експонатів релігійних, літературних, кераміки, різьби, вишивки, писанок в повному розумінні слова зачарувало. Годі це описати, бо тільки очі можуть це сказати.

Виставка тривала від 17-го березня до 30-го квітня 1991 року.

Д-р Михайло Рубінець

Курітиба,Бразилія. Ювілейна виставка української культури. „Великодній стіл" і експонати релігійного відділу.

Доповідь В. Чорновола в Дітройті

На запрошення місцевого Товариства прихильників Руху, тут в суботу, 4-го травня 1991 р., виголосив доповідь відомий український політик-демократ, колишній політв'язень СССР, а тепер голова Львівської обласної Ради і Галицької Асамблеї, депутат Верховної Ради України — Вячеслав Чорновіл.

Відкриваючи зустріч, голова Товариства прихильників Руху Любомир Татух привітав дорогого гостя, згадавши про ті часи, коли наші громади на поселеннях з болем серця та сльозами в очах сприймали тривожні вісті про переслідування та смерть найкращих синів і дочок нашого народу на рідних землях. Саме тому ми сьогодні, дякуючи Всевишньому, з такою радістю вітаємо нашого гостя, який для наших нащадків стане прикладом незламної боротьби за волю України.

Вячеслав Чорновіл розпочав свою доповідь подякою на адресу нашої діяспори за щедру доповідь Україні, за моральну підтримку політв'язнів, які страждали в совєтських тюрмах, психушках і таборах. Зокрема він подякував таким членам дітройтської громади, як Маруся Зарицька, Віра Андрушків, Володимир Грушкевич, Марта Савчук, Євгенія Скипакевич та Іванка Кучер, які від 70-их років листувалися з В. Чорноволом і помагали йому в його тюремні часи. На запитання, як і коли відбулося його антикомуністичне прозріння, Чорновіл сказав, що його приналежність до комсомолу була тільки способом дістати вищу освіту, а не доказом комуністичного переконання. Він був антикомуністом вже від половини 50-их років, хоча арештований щойно в 1967 р. Треба мати на увазі, сказав В. Чорновіл, що в Україні верховодила кляса більш запопадливих і відданих Москві партократів, ніж в інших частинах червоної імперії. Ця злочинна і екологічно та економічно збанкрутіла імперія розпадається і на її руїнах ми маємо шанс мирним способом побудувати Українську Державу. Ми хочемо, щоб ця держава була демократичною, а не авторитарною, бо диктатура ніде не виправдала себе.

В цьому напрямі вже осягнено поважні успіхи. Виходить вільна преса, відновлено наші Церкви, з підприємств усунено партійні комітети, а з п'єдесталів — статуї Леніна. На зміну вертикально командної розвивається горизонтально-ринкова економіка та нове сільське господарство, основане на приватній власності, як також на кооперативних спілках. Верховна Рада України проголосила суверенітет, який реалізується через застосування власних грошей, митного уряду, збройних сил та дипломатичного представництва.

Завдяки своїй історичній минувшині, важливу ролю у процесі відродження національної свідомости у всій Україні може відіграти Галичина. На жаль, побіч сильних державно-творчих заходів, в Галичині не обходиться без тіней. Ширення кличу „Україна для українців" та пропаґування революційних методів боротьби не приспішує осягнення нашої найвищої мети, а радше збільшує ряди наших без того численних ворогів. Не важко передбачити, що в стихійному вирі революційної боротьби, при теперішньому стані національної свідомости серед великої частини населення України, ми могли б втратити й те, що з тиким трудом досі осягнули. Тому В. Чорновіл просив представників політичних осередків на еміграції залишити справу визвольної політики в сучасній Україні крайовому проводові, який об'єднався під назвою Рух. Головне завдання діяспори — промоцувати дороги нашій правді на міжнародному полі. Спільним проєктом було б започаткування наших суверенних дипломатичних представництв у Варшаві, Вашінґтоні та Будапешті, бо на це вже є згода названих держав.

Після доповіді шановний гість вичерпно відповів на численні запитання, які, зокрема, стосувалися закону про мову, недавнього договору 8-ох республік СССР, можливість приїзду до Канади і ЗСА президента України Л. Кравчука, небезпеки воєнного перевороту в СССР.

Як у доповіді, так і в відповідях присутні бачили зрілого державного мужа, який закликав до єдности та до усвідомлення, що історія України твориться в Україні, що спільні, добре продумані зусилля зможуть відкрити шлях до волі нашим майбутнім поколінням.

Зустріч закінчилась співом нашого національного славня.

Роман Лазарчук

ТУРЕЧЧИНА НАМАГАЄТЬСЯ наладнати нормальні дипломатичні зв'язки з повоєнним Іраком і в зв'язку з цим міністерство закордонних справ в Анкарі запросило заступника прем'єр-міністра Іраку Таріка Азіза, який свого часу був міністром закордонних справ своєї країни, відвідати офіційно Туреччину. Також турецькі офіційні урядові особи відвідали вміжчасі Багдад і там зустрічались з тамошнім диктатором Саддамом Гуссейном, який, використовуючи присутність турецької делегації заклинав міжнародну спільноту відмовитись від економічних санкцій проти його країни, обіцяючи при тому виповнити усі резолюції і вимоги Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй.

„Львівське ретро"

„Львівське ретро".

Ансамбль „Львівське ретро" організовано у 1989 році в час посиленої уваги мистців України до тих творів, що в наслідок панування тоталітарного режиму не виконувалися довший час в концертах. Організатором і художнім керівником ансамблю є Олександр Зелінський, викладач Львівської консерваторії ім. Миколи Лисенка. Музичний керівник ансамблю — Мирослав Іванів, музикант з консерваторською освітою. Водночас він є президентом фірми „Ретро", підрозділом якої є ансамбль.

Солістка ансамблю Леся Боровець, викладач музичної школи ім. Соломії Крушельницької, добре відома львів'янам як естрадна співачка. Свого часу вона виступала у першому складі популярного ансамблю „Ватра". Для її виконавської манери характерне тонке приникнення у зміст виконуваних творів, добре знання та відчуття стилю мелодійної естрадної пісні.

Другим солістом ансамблю є Михайло Богач. Будучи за фахом хормейстером, він розкривися як добрий інтерпретатор ліричних сольних пісень та творів гумористично-сатиричного характеру. Крім того, ряд пісень Леся Боровець та Михайло Богач виконують дуетом.

В чоловічому квартеті виступають: Михайло Заборський, що вивчає вокал у Львівській консерваторії — 1-ий тенор, вже згадуваний Михайло Богач — 2-ий тенор, соліст Львівської філармонії Богдан Косопуд — баритон та викладач музично-педагогічного училища Ігор Хитра — бас. Виступи солістів та вокального квартету супроводжує інструментальний квартет у складі: Мирослав Іванців — акордеон, Мар'ян Андрухів — скрипка, Євген Балух — гітара, Олег Луканко — контрабас. Програму веде Іван Червак, в житті якого тісно переплелися 2 музи — драматична та науково-технічна. Таким чином склад ансамблю „Львівське ретро" повністю професійний, що не завжди є, на жаль, характерним для музичного життя Львова та для його мистецького представництва за кордоном. Якщо говорити про ансамбль „Львівське ретро", то варто також згадати сумлінну працю звукорежисера Михайла Дацюка.

В програмі „Знову у Львові", з якою ансамбль приїздить тепер до ЗСА, відтворено музичну атмосферу Львова 20-их, 30-их, а почасти 40-их років. В значній мірі успішному виконанню цього задуму допомогло сценічне оформлення відомого у Львові художника Олега Микити. Саме програмою „Знову у Львові" ансамбль „Львівське ретро" заявив про своє існування у червні 1989 року. Вже на прем'єрі стало зрозумілим, що ансамбль прийшовся до душі львів'янам. Майже завжди після концерту заходили за куліси українці з Канади та ЗСА. „Приїздіть до нас, — говорили вони, — вас дуже тепло приймуть". Перші виступи в Канаді підтвердили правильність цих слів.

І. Н.

УКРАЇНА ПРОБУДЖУЄТЬСЯ! ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ ВКЛАДОМ ВАШОЇ ДИВІДЕНДИ У ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Відбувся...

(Закінчення зі стор. 1)

так би мовити, „двох ОУН". **Незважаючи** на такі міркування, декілька членів-делегатів демонстративно вийшли з **УРП** прямо на з'їзді.

Позицію Л. Лук'яненка коротко можна охарактеризувати так: ставка на помірковність, клопітку парляментську діяльність, можливість співпраці з „суверен-комуністами", якнайшвидше перетворення УРП на масову партію шляхом лібералізації програм і статуту, різке неприйняття позицій радикалів.

С. Хмара вважає, що часу немає, очолити мирну національно-визвольну революцію можливо тільки дотримуючись чіткої антикомуністичної позиції. Віру в „суверен-комуністів" вважає інспірованою КҐБ. Роботу з **Верховною Радою вважає як мінімум „помилкою"**.

Виступили І. **Деркач** (СНУМ, Львів), О. Орес (Закарпаття). Заступник голови УРП Г. Гребенюк в цілому підтримав радикальну позицію С. Хмари.

Від харківської організації виступив І. Кравців. Наголошуючи на неприйнятті ультрарадикалізму, він закликав до поступової праці в широких масах народу і особливо, в східних областях України.

Заля тепло зустріла Миколу Руденка. Останній підтримав С. Хмару, але, наголосив, що треба **зважати на** реальність сьогодення, на ролю пропаганди з охопленням ідеями національного відродження дітей.

Новак з Рівного говорив про те, що в партії повинна бути симбіоза між радикалами і поміркованими. Методою боротьби повинна стати орієнтація на Захід. На його думку головою партії повинен стати С. Хмара.

Б. Горинь сказав, що в даний момент існує три небезпеки: перша йде з Москви, яка вперто ігнорує права суверенних республік і нав'язує союзний договір. Друга йде від КПУ, яка хоче використати референдум для затвердження свого соціялістичного типу розвитку України. І третя небезпека — це діяльність ультрарадикалів, які працюють на розкол партії.

П. Андрушко звернув увагу на внутрішні конфлікти в УРП, які є ворогом ч. 2 після КПСС, на критику, яка не повинна шкодити партії, пропонував підтримати всіх тих, навіть з ворожого табору, хто добре говорить про України і її суверенітет.

В журналістичних коментарях першого дня з'їзду було досить міркувать про неминучість розколу партії на дві фракції, Лук'яненка та Хмари. Враховуючи високу політичну вартість С. Хмари, такий розкол у партії був цілком реальним. Але Хмара проявив свою велику політичну зрілість і зняв свою кандидатуру при обиранні голови УРП. Такий його хід помітно змінив атмосферу форуму. **Настрій на конфронтацію „прохмарівської" частини делегатів з'їзду майже зник. Прихильники С. Хмари отрима ли лекцію політичного компромісу, хоча сам Хмара не раз різко виступав проти будь-яких компромісів в УПР у відношенні до КПУ та парляментарної тактики. Таким чином до розколу не дійшло. Майже одноголосно (33 проти) Л. Лук'яненко знову був обраний на голову УРП. На пропозицію голови, заступниками обрані С. Хмара та Олег Павлишин, в минулому секретар львівської міської організації УРП.**

В той же день відбулось засідання Ради УРП, котра згідно зі статутом повинна обрати робочі органи партії. Прийнято рішення покласти на О. Павлишина тимчасово обов'язки голови Секретаріяту УРП, всім робочим органам УРП продовжувати свою працю до 13-го липня, на яке призначено чергове засідання Ради. Голова УРП також повідомив, що УРП отримала ордер Міськради Києва про надання УРП в аренду приміщення 561 м² площі на вул. Прорізній, 27. Пліз цю адресою УРП буде мати свою квартиру.

На 2-му З'їзді УРП були присутні кореспонденти вісьмох газет партії з різних областей України, кореспонденти 24-ох демократично-спрямованих газет, кореспонденти „УКРІНФОРМ", УКРТЕЛЕРАДІО, кореспонденти телевізії з Москви, а також від московських газет і кореспондентів з-за кордону.

ГОСТИНА „КИЇВСЬКОГО БАЛЕТУ" В ТОРОНТО

З Торонто повідомляють, що туди завітає „Київський балет", у програмі якого виключно російські хореографічні креації — **„Попелюшка" Прокоф'єва та „клясики російського балету" („Classics of Russian Ballet"). Немає місця для українського балету „Лісова пісня", хіба на фольклорні танці — „Коломийки", „Повзунець", „Аркан" і „Гопак".**

Українська публіка повинна стати осторонь цих „гастролів". — (вб).

Заснували відділ Руху

(Б. К.) Українська громада в Ріджайні відзначила 28-го квітня 5-ті роковини чорнобильської трагедії молитвою в церквах і загальними зборами, які відбулися в авдиторії української православної громади.

В першій частині Ярослав Лозовчук проаналізував обставини і жахливі наслідки чорнобильської катастрофи, а проф. Петро Воробій з'ясував політичну ситуацію в Україні та боротьбу українського народу за свою самостійність.

В другій частині зборів присутні одноголосно вирішили створити в Ріджайні самостійний відділ приятелів Руху. Дотепер було так, що поодинокі громадяни з Ріджайни були членами Саскатуанського Відділу Руху, бо він репрезентував цілу провінцію.

Д-р П. Воробій і д-р Рома Франко прийшли до висновку, що Саскачеванську провінцію слід поділити на дві частини: Північну з осідком у Саскатуні і до її діяльності включити міста Норт Батлефорд і Принс Алберт, та Південну в Ріджайні, яка мала б опікуватися осередками в Йорктоні і Музджо.

До Управи Відділу Руху в Ріджайні вибрано наступних осіб: головою — д-ра Петра Воробія (зв'язок з Україною); заступниками: д-ра Богдана Казимира (зв'язок із координаційним осередком у Торонті), Ярослава Лозовчука (зовнішні зв'язки), Соню Сагаш (організаційні справи); членами управи — Вейда Лужного (зв'язок з Урядом), Віру Федущак (секретар), Івана Лазанівського (касієр), Андрія Кудеревка і Олексу Патрилюка (фінанси). Членський комітет: д-р Богдан Шухевич, Григорій Сорока і О. Пасєка. Імпрезовий комітет: Женя Масляна і Б. Строган. Референт молоді: Тарас Зварич. До Надзірної Ради запрошено отців пароxів місцевих церков.

Д-р Петро Воробій, професор економії, тепер пенсіонер, їздив двічі в Україну. Там він викладав економічні предмети в Міжнародному Інституті Менаджменту в Києві та в літній школі для членів економічного факультету Львівського університету Івана Франка та економічно-торговельного інституту у Львові. Він брав участь в Міжнародній Конференції Українистів, що проходила у вересні в Києві, і виступав перед депутатами Верховної Ради. Темою його лекції була аналіза економічного визиску України.

Останнім часом українська громада у Саскочевані дбає про приїзд у найближчому майбутньому двох представників Львівської обласної Ради народних депутатів і двох професорів Львівського університету. Їхній побут фінансуватиме провінційний уряд та українська громадськість Саскачевану.

З УВАГИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ спад велика кількість американських міст і повітів знаходяться у скрутному фінансовому положенні, що примушує їх робити драстичні потягнення та зменшувати або зовсім ліквідувати деякі громадські послуги для своїх жителів. Досі це були тільки загальні твердження, одначе в останніх тижнях на сторінках преси починають подавати конкретні місцевості та їх реальні клопоти. Урядовий фінансовий рік починається від 1-го липня, отож, щоби збалянсувати бюджет, міські управи почали забиратися до діла: Гонолюлю перевало направу доріг, Сакраменто не зможе відкрити новозбудованого будинку головної бібліотеки, у Солт Лейк Сіті не зможуть збудувати пожежної станції в новій околиці міста, Гюстон був змушений закрити 111 шпитальних місць призначених для вбогих, а Бриджпорт з 1-им липня перестає чистити вулиці свого міста. В загальному, міські експерти та посадники твердять, що таку фінансову скруту не приходилось їм переживати від часу „Великої депресії".

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ І АЛБАНІЯ офіційно заявили про відновлення дипломатичних відносин, розірваних 45 років тому. Приводом для розірвання відносин послужило те, що у 1946 році в Середземному морі на албанських мінах підірвалися два англійські військові кораблі, в результаті чого загинули 44 моряки королівських військово-морських сил. Оскільки Тірана відмовилася компенсувати нанесену шкоду, Лондон заморозив албанський золотий запас, який зберігається в англійських банках. Його вартість оцінюється в 34 млн. дол.

У СТОЛИЦІ ЕТІОПІЇ тривають антиамериканські демонстрації, учасники яких протестують проти вмішування З'єднаних Стейтів у внутрішні справи Етіопії. На думку демонстрантів, доказом такого вмішування є згода ЗСА на вхід в Аддіс Абабу партизанів Революційно-демократичного фронту народу Етіопії. Не зважаючи на те, що лідери повстанців заборонили проведення демонстрацій, кілька сотень протестуючих зібралися недалеко від міністерства оборони. Як повідомляють очевидці, вояки повстанської армії стріляли в демонстрантів без попередження і вбили двох з них.

ПОДЯКА

Я була зворушена до глибини душі, коли одержала конверту з карткою, повною підписів моїх дорогих приятелів з часів коли я з моїми родичами жила в Йонкерсі. Вже минуло шість років коли я живу в Каліфорнії з моїм чоловіком Вілліямом і сином Лесиком, який має чотири роки. Картку підписали мої дорогі приятелі в День Пам'яті. Померлих 27-го травня ц. р. на цвинтарі, де спочивають мої родичі ВОЛОДИМИР і СТЕФАНІЯ ГУБІЦЬКІ і моя старша сестра ХРИСТЯ. Я зворушена до сліз! Мені тяжко кожного року відвідати дорогі могили, але дуже-дуже дякую дорогим приятелям, які пам'ятають моїх покійних родичів.

Дякую о. Ігореві Минджакові за відправлення Панахиди на гробі моїх дорогих родичів. Не можу подякувати всім особисто, бо вже забула адреси, тому цією дорогою сердечно дякую всім і родині за пам'ять і вшанування моїх родичів, тата, маму і Христю, в день присвячений пам'яті померлих. Своїми підписами на картоці ви, мої дорогі приятелі, зворушили мою душу. Сердечно дякую і не забуду вас!

ОЛЕНКА ГУБІЦЬКА-КАБОТ
Каліфорнія

ПОДЯКА

1-го липня 1990 р.
по довгій та важкій недузі
відійшла у вічність
у Валлінгфорді, Па.
на 69-му році життя

бл. п. мґр фармації

ІРИНА БЕРНАКЕВИЧ-КУЗИК

залишивши у великому смутку мужа, Володимира, сина Марка проф. фізики Pullman State University, Washington, невістку Петрусю д-ра економії, брата Євгена Бернакевича з родиною у Швеції та двох малолітніх внуків Лесю і Марка.

Життя бл. п. Ірени не було встелене квітами. Закінчивши 1944 р. фармакологічний Інститут у Львові, вихапа під загрозою орвеплівського ворога зі Сходу на еміграцію та жила в місті Розенгаймі коло Мюнхену, в якому в 1948 р. вийшла заміж і разом з мужем приїхала до міста Честеру, коло Філядельфії, в якому ставили свої перші кроки та вростали поволі в американську почву.

А коли здавалося, що життя нашої родини пливе вже спокійним руслом, нещадна недуга, що кладе шипок покоси в цілому світі, заатакувала її організм і вона стала по кількох роках її жертвою.

Вона відійшла від нас до іншого світу в липневий, сонячний ранок, бо така була Воля Божа, якій ми всі мусимо підкоритися.

Ми хочемо на тому місці подякувати з глибини серця усім, що зложили нам співчуття, що дарували квіти, зложили пожертви на Служби Божі, взяли участь в Парастасі і похоронах і всім тим, що в який небудь спосіб причинились до звеличення пам'яті покійної.

Дякуємо зокрема усім, що зложили на допомогу дітям жертвам Чорнобиля, суму 650 дол.

Але особливу вдячність та подяку хочемо висловити нашим сусідам з Валлінгфорду, а це проф. д-рові Олексі Ялановкові, його дружині д-р Лярисі та її матері Мирославі Зубаль, за княжий дар в пам'ять покійної на потреби Українського Наукового Інституту в Гарварді, у висоті 1,500 дол.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Муж — ВОЛОДИМИР
Син — МАРКО

Ділимося сумною вісткою з рідними, приятелями і знайомими, що в понеділок, 3-го червня 1991 р. відійшов від нас у вічність
наш найдорожчий
ЧОЛОВІК, ТАТО І БРАТ

бл. п.

Мирослав Теребенець

ПОХОРОН в четвер, 6-го червня 1991 р. о год. 9:30 рано в катедрі св. Йосафата при вул. Френклін в Торонто, Канада.

У великому горю:

НАТАЛІЯ — дружина
МАРТА — донька
БОРИС — син з дружиною КАТЕРИНОЮ
ІРИНА КОЖЕНЬОВСЬКА — сестра з мужем МАР'ЯНОМ і дітьми
ближча і дальша родина

Ділимося сумною вісткою з рідними і знайомими, що в неділю, 2-го червня 1991 р. на 71-му році життя, несподівано переступила пороги вічности
наша дорога ТЕТА

бл. п.

Марія Столярська-Холевчук

Далеко від рідного Снятина в час коли Україна будиться до нового життя, прийшлося їй скінчити нелегкий життєвий шлях в далекій, але приязній нам чужині.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться 6-го червня 1991 р. в українській католицькій церкві Богоявлення, 202 Carter St., Rochester, N.Y., а опісля на цвинтар Holy Sepulchre, Lake Ave., Rochester, N.Y.

У глибокому смутку:
ГРИГОРІЙ і ЛІДА КОСТИНЮКИ

Братство кол. Вояків 1-ої УД УНА Станиця Ню Йорк

ділиться сумною вісткою з побратимами-комбатантами та українським громадянством, що 15-го травня 1991 р. в Києві, Україна, ненадійно відійшов у вічність

бл. п.

Богдан С. Демчук

колишній воїн 1-ої УД УНА, довголітній член Станиці в Ню Йорку, — удруге на службі батьківщині.

ПОХОРОН відбувся у вівторок, 28-го травня 1991 р. на українському католицькому цвинтарі св. Духа, Hemptonburg, N.Y.

Управа Станиці Ню Йорк

Ділимося сумною вісткою з рідними і приятелями, що в четвер, 30-го травня 1991 р. на 84-му році життя з Волі Всевишнього відійшла у вічність
наша ТЕТА, найстарший член нашої родини в Америці й Україні

бл. п.

ОЛЕНА ДУБ
з БІГУНІВ

довголітня учителька, директорка, інспектор Рідної Школи, член Управи Відділу Українського Золотого Хреста у Клівленді, колишній член хору „Дніпра", основниця Сестрицтва Покрови Пресвятої Богородиці, довголітня голова Управи 328-го Відділу Українського Народного Союзу.

У глибокому смутку:

братова — МИХАЙЛИНА БІГУН
швагерка — СТЕФАНІЯ ДУБ
племінники —
ЛЕСЯ МЕЛЬНИК з родиною
ІРЕНА ЄЗЕРСЬКА, вдова по ЗЕНКОВІ, з родиною
МАРТА КОВЧ з мужем БОГДАНОМ і родиною
ОКСАНА ЧАЙКІВСЬКА з мужем ЮРІЄМ і родиною
ЮРІЙ БІГУН з дружиною ЛІЛЕЮ і родиною
АНДРІЙ БІГУН з дружиною ЛЕСЕЮ і дітьми
ЯРОСЛАВ БІГУН
ХРИСТЯ ҐРОС з мужем РИЧАРДОМ і дітьми
ВЛОДЗЯ ГЛІБОВИЦЬКА з родиною
СТЕФАН ФЕДОРКА з дружиною ВЕРОНІКОЮ і родиною
СТЕЛЯ ФЕДОРКА, вдова по ІВАНОВІ з родиною
ОЛЕГ ДУБ
ОРЕСТ ДУБ з дружиною ОЛЕЮ і дітьми
ОМЕЛЯН ДУБ
ВОЛОДИМИР ЧИЖИК з дружиною ПУСЕЮ
та ближча і дальша родина

Замість квітів на могилу, родина просить складати пожертви на літній табір Українського Золотого Хреста для дітей з околиці Чорнобиля. Пожертви прошу слати на адресу: Marta Kowcz, 4513 Spokane Ave., Cleveland, Ohio 44109

Чорнобиль...

(Закінчення зі стор. 2)

чорне перехрестя. Автор пояснює: за щоденними дрібними інформаціями забувається про речі, яких дія продовжується. Дзвінка Никорак-Гайда, на образі зліймаються постаті, як предсказано в Біблії: „...І блі одяги було всім їм дано..." Галина Цісарук-Коно пдa — „Очі з Чорнобиля", обгоріла ікона Божої Матері з датою 26-го квітня 186 року. Юрій Козак — „атруєна квітка", в безкровних кольорах нахилена дтина сягає по рожеву, загруєну квітку. Ярема Козак — „Реквієм", абстактні форми „гра кольорі. Мирослава Ласовська-Кук — „Втеча з Чорнобиля", мати з дитиною на тлі нуклеарних хмар. Юрій Кусь — „Чорнобиль чорнобілий". Прецизно виписуані реактори, з яких вивбувається радіяційний стум. Мати з дитиною з остахом приглядаються. Люба Мазяр — „Упавша Мадонна". На староцерковному тексті експресійно виведна впавша Мадонна з дитиною. Іван Негрич — „Випробовування м'яса"; людина дає котові пробувати, чи м'ясо заструєне. Христина Никорак — „Неспокій родового духа", суміш дії між двома саркофагами, батік. Галина Панчак — „Потемніле небо", мисткиня жаліється, що більше не може малювати радісних українських пейзажів. Роман Петращук — „Розпад", абстракт. Ірена Твердохліб — „Чорнобильська трагедія", пейзаж з реакторами, хаос в природі.

У мистецькій частині офіційного відкриття виступили мистці слова Роман Тарнавський та Андрій Лятишевський, які прочитали поему І. Драча „Чорнобиль" і власного твору пролог і епілог до цієї поеми. Петро Китастий, улюбленний громадськістю мистець гри на бандури, проспівав кілька пісень. Голова Асоціяції Діячів Української Культури, Відділу у Дітройті, Дзвінка Никорак-Гайда, проголосила вислід конкурсу на знак-емблему Чорнобиля. Першу нагороду дістала Люба Мазяр, другу і третю мистець з України Володимир Таран, грамоту признання дістав Юрій Брездень. В галереї були виставлені проекти на емблему інших мистців, а саме: Д. Феденко-Федоровича, І. Яціва, Олександра Харука, Г. Козака, Ореста Криворучка, Миколи Павлусенка, і Романа Ременюке. Членами жюрі були: мистець Михайло Дмитренко, мгр Володимир Баран та інж. Богдан Неганів.

На виставку гарно відгукнулась американська критика. Згадав про неї теж конгресмен із стейту Мишиген, Давид Е. Боньор, у промові в Палаті Репрезентантів у Вашінґтоні в дні 22-го квітня. Тема промови: Признання мистецькій виставці „Чорнобиль — 5 років після" і українці. Конгресмен висловив признання АДУК та Скераб Клюб за влаштування цієї виставки, згадав голод в Україні, в 30 роках, окупацію німцями і совєтами в 40 роках, а відтак зупинився на 1986 році, на Чорнобилеві.

Дві тисячі людей оглянуло виставку. Образ сильніше діє чим слово. Хочеться вірити, що українські мистці своїми творами заставили не одного задуматись над Чорнобильською трагедією, а може, і шукати поради. Заражена вода Прип'яттю впадає у Дніпро, пропливає всю Україну і вливається вже і так у сильно занечищене Чорне море. Як довго це триватиме? Століття, тисячоліття? Порятунок потрібний зараз!

Ще одна...

(Закінчення зі стор. 2)

Інтерв'ю Л. Кравчука надруковане в газеті „Правда України" з 30-го травня. Він каже про це так: „Верховна Рада СССР ухвалила дивне, на мою думку, рішення: Договір привести у відповідність з референдумом 17-го березня. А в бюлетені текст був відносно збереження Союзу Совєтських Соціялістичних Республік як оновленої федерації. Тобто і договір повинен би називатися Договором про Союз Совєтських Соціялістичних Республік. А ми називали його інакше".

Але сама лише назва суть не змінить. Якщо це буде не конфедерація незалежних держав, а федерація союзних республік, то нічого фактично не зміниться.

Л. Кравчук запевнив, що Верховна Рада і уряд України служитимуть своєму народові, а повноваження республік і центру, будуть чітко розділені. Але з його ж слів випливає, що і податки будуть єдині, і республіки мають вносити різні плати до союзного бюджету. І в той же час вони будуть суверенними державами. Хіба ж це не словоблуддя?

Події в Каневі, переслідування активістів демократичних організацій по всій Україні, арешти, суди свідчать, що влада залишається в руках партократії та КҐБ, які безкарно розправляються зі своїми опонентами. Суди і судді, які в минулому споваджували до тюрем тисячі невинних людей, продовжують вершити „правосуддя" і нині. Отож вірити гарним словам про суверенність за умов належности до союзу дуже небезпечно.

Щоправда сам Кравчук визнав, що народ України не потерпить більше демагогії. Перед поїздкою до Москви він зустрічався з шахтарями, так вони йому відверто заявили, що після перших натяків на повернення до старого, усі шахти організовано виступлять проти цього.

Нарікав Кравчук і на те, що серед самих українців немає єдности і що це також може негативно вплинути на долю України. „На першому пляні повинен бути весь народ — не розділений на групи, партії північ, схід, захід, південь. Це повинна бути єдина земля, єдиний народ, єдиний уряд..." Народ повинен лише стежити наскільки той уряд служить йому, захищає його інтереси.

Кравчук повідомив, що договір підпишуть ще не так швидко, а до цього Верховна Рада має встановити на своєї землі та на надра юрисдикцію України. Все має стати власністю України. На закінчення Л. Кравчук сказав, що остаточну позицію України з приводу союзного договору висловить тільки Верховна Рада.

Отже, якщо відсіяти всі гарні слова про незалежність і таке інакше, то все одно виходить, що останнє слово буде за комуністичною більшістю в парляменті.

Або як, скажімо, розцінювати той скандальний факт, що в Україні діє ціла мережа справжньої військової хунти, що замаскувалася у стінах Рад народних депутатів при всіх обласних виконавчих комітетах й також у Київському та Севастопільському міських виконавчих комітетах. Цей антиконституційний орган влади діє з 1984 року, наділений правом приймати обов'язкові для виконання рішення і водночас цей орган влади ніде не значиться, тобто засекречений.

ПОКАЖЧИКОМ ЩОДЕННОЇ економіки ЗСА є не тільки гігантські корпорації, біржі, банки та інші великого розміру комерційні установи, але й малі підприємства, що обслуговують громадян з дня на день. Тому цікавим є твердження власниці пекарні в Ню Йорку Сильвії Вайнсток, що в останніх роках весільні замовлення на торти прибирають куди менші розміри. У 1980-их роках весільний торт звичайно замовляли на 100 чи 200 осіб сьогодні натомість чим раз частіше замовлення весільного торта є на 25 до 50 осіб. Іншим покажчиком є тенденція купувати матерію, а не як досі готову одежу.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ ВЕРХОВНИЙ СУД ЗСА голосами 6 до 3 уневажив 12-ти літнє право, що обмежувало право поліції без судового дозволу контролювати багаж в **автах. Згідно з новим рішенням, якщо поліція підозріває,** що в багажі є заховані наркотики чи інші нелеґальні предмети, то можуть перевести контролю, не зважаючи чи мають судовий на це дозвіл чи ні. Останніми роками, саме через цей раніше існуючий закон, судді були змушені звільняти безкарно багатьох торгівців наркотиками тільки тому, що поліція допустилася безправ'я, контролюючи багаж у їхніх автах.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

СК СУМ „Крила" Чикаго — „Тревіянс" СК — 3:2.

Чикаго, 21-го квітня. — Весняний сезон в Метропольтальній Лізі Чикаго футбольна дружина „Крила" почала з сильним англійським клюбом „Тревіянс", які виграла вислідом 3:2. Це, мабуть, були одні з кращих змагань року, в яких „Крила" показали вміліть розложити гарну гру дуже влучними подачами та розумними акціями без зайвих втрат м'ячів. Гра була завзята, але чиста, англійці показали, що можна грати гостро, але не брутально. В загальному ці змагання задоволили проводи обидвох команд та глядачів, які численно прибули на цю гру. Переможні голі для „Крил" здобули: Вячеслав Лендел (кол. футболіст ФК „Карпати" Львів) та Тома Садковий.

СК СУМ „Крила" Чикаго — „Реал" ФК 3:1.

Чикаго, 28-го квітня. Ці змагання на виїзді „Крила" без великих зусиль виграли, цим разом з німецьким клюбом „Реал". Можна ствердити, що видно наслідки тренінґів, що їх проводить Вячеслав Лендел, особливо опанування м'яча та пляновані ключеві заграння. Прекрасні голі здобули Й. Оверко, П. Куляс і В. Лендел з карного. Вислід цієї зустрічі міг бути вищий, але провід дружини випробовував молодих українських юнаків, які виказали, що їх заправа в школах запевнить їм місце в складі.

СК СУМ „Крила" Чикаго — „Лайтенінґ" СК — 3:0.

Чикаго, 13-го травня. — Польська дружина, зміцнена футболістами з Польщі, вже від перших хвилин почала загрозливі рейди в напрямі воріт „Крил". В цьому часі добре вив'язалася оборона та воротар нашої дружини Т. Попович. Після 15-ти хвилин „Крила" в свою чергу почали контратакувати і вже в 22-ій хвилині з прекрасного загрaння Лендела Садковий відкрив конто голів — 1:0. В другій половині, кондиційно кращі „Крила" вповні домінували в грі, завдяки чому остаточний вислід зустрічі встановили Лендел і Садковий. Після тієї перемоги „Крила" стали лідером в показнику табелі ігор, маючи на своєму конті 6:0 точок і 9:3 відношення голів.

Склад „Крил": Тарас Попович, Марко Куляс, Тарас Яворський, Ю. Іваницький, М. Нунан, П. Куча, В. Лендел, Ф. Медіна, Яр. Пітак, Т. Садковий, Павло Куляс, Павло Іваницький, Б. Кемп, Олег Куляс, Марко Братків, Й. Оверко. Провід дружини перебрав Володимир Яворський, тренером став Вячеслав Лендел.

СК СУМ „Крила" ветерани почали свій сезон й досі виграли два змагання, одні ремісували і в двох зазнали поразки. Юнацька ружина програла два свої перші змагання, але можна зауважити постійний прогрес в їх грі і найважливіше — велике бажання до гри. СК СУМ „Крила" мають теж активні відбиванкову дружину та ланки гольфа і настільного тенісу.

Ю.К.

УСВТ „Ч. Січ" — Трентон „Кікерс" СК — 1:0.

Після двох за порядком ремісів „Січовики" вреші добилися перемоги в черговим змаганнях за чемпіонат півпрофесійної дивізії Гарден Стейт Ліги, що відбулися в неділю, 19-го травня. В цій зустрічі з німецькими футболістами відзначив гол своє повернення до складу дружини Андрій Бакун, який в минулих сезонах виступав у професійній дружині „Іґелс". Якщо йдеться про перебіг цих змагань, то в них домінували українські футболісти, які, одначе, і цим разом не цілком використали свої можливості щодо здобутку голів. Вже до перерви вислід міг бути принаймні 3:0, якщо б м'яч із сильного стрілу Бакуна не відбився від стовпа воріт гостей та після того не перестрілив з найближчої віддалі Чекійо. Щойно в 40-ій хвилині Андрій Бакун здобув, як пізніше виявилося, єдиного в цій зустрічі і переможного для „Ч. Січі" голя. Стиль гри не змінився і після перерви. Наші футболісти в більшості володіли м'ячем, одначе ще не зіграний напад хоч створював можливості, більшого успіху не добився. Двократно в цьому часі пописався воротар німців, який очайдушо обороню своє „твердиню" із стрілів Бакуна і Василака.

Склад „Ч. Січі": Хамуляк, Т. Науменко, В. Науменко, І. Паливода, П. Паливода, М. Торій, Прайс, М. Осовський, Чекійо, А. Бакун, С. Даник, М. Варянка, А. Гадаший, О. Василак. Провідник і тренер Михайло Паливода.

Футбольний і відбиванковий турніри на Українському Фестивалі

Згідно з наміченою програмою Українського Фестивалю в Гарден Артс Центрі в Голмделі, Н.Дж., відбудуться футбольний і відбиванковий турніри в суботу, 15-го червня. У футбольних змаганнях за трофеї Фестивалю братимуть участь дружини: УСВТ „Ч. Січ" Нюарк, СК СУМ „Крилаті" Йонкерс, УСК Н.Й., СК „Рух" Пассейк, С.О., „Спартанс". Після турніру дорослих футболістів відбудуться ігри молодих юнаків УСВТ „Ч. Січ", Франклин „Спартанс". В цьогорічному відбиванковому турнірі змагатимуться популярні мішані трійки (два чоловіки і одна жінка), дружини УСВТ „Ч. Січ", Пласту, СУМА і УСК. Початок змагань обидвох турнірів о 9-ій год. ранку.

(от)

УСК Ню Йорк — „Польонія" СК — 2:3

Після поразки на виїзді в Сільвер Лейк, Перша дружина УСК зустріла у себе сильний польський клюб „Польонія" в неділю, 19-го травня, з яким після рівнорядної гри програла вислідом 2:3. Вже в 2-ій хвилині гості добилися успіху, здобувши ведення 1:0. Після цього голя польські футболісти мали велику перевагу, завдяки якій в 15-ій хвилині піднесли вислід до 2:0. В дальшому ході гри наші футболісти почали проводити контратаки і ще перед перервою Роман Плісак знизив вислід 1:2. Рівнорядно проходила гра і після відпочинку, але цим разом щастя було по стороні гостей, коли вони несподівано в 60-ій хвилині здобули свого третього голя. В свою чергу наші футболісти не використали своїх можливостей. Остаточно вислід зустрічі встановив Плісак — 2:3 з карного стрілу в 78-ій хвилині.

С.К.

ПОДЯКА

Провід УСЦАК, ланковий і змагуни збірної тенісу, щиро дякують всім жертводавцям, які зложили дар на однострої і виряд команди. Досі на ту ціль свої пожертви прислали: Юрій Гаваш і Ольга Дужі, д-р Ярослав Сидорак, Ігор Гронь, Юрій Капустянський, д-р Зеновія Кунцьо, Роман Куціль, д-р Ярослав Рожанковський, Зенон Снилик, Б. Курилко, Юрій Вальчук, Левко Воробкевич, Константин Бень, Віктор Герлинський, д-р Іван і Анна Дутки, Андрій і Дарія Дужі, Ксеня Кизик, інж. Роман Ракочий, Дмитро і Тамара Стасюки, Тарас Хархаліс, Володимир Гнатківський, Борис Кучинський, Володимир Дзівак, Петро Голець, Ярослав Тимків, Андрій Ярич, УСО „Тризуб" Філядельфія, оселя УНСоюзу „Союзівка" і Карпатський Лещетарський Клюб.

Провід УСЦАК з подякою проголошує чергових жертводавців на фонд вивінування своїх збірних. Листи чч. 31 і 32 — СК СУМ „Крила" Чикаго, Ілл. 500 дол. 1-ий Український Федеральний Банк „Певність", по 250 дол. — д-р Юліян Куляс, Українська Кредитівка „Самопоміч". Листа ч. 1 — УСВТ „Ч. Січ", збірщик А. Воробець, разом 110 дол. Прислали поштою: 50 дол. інж. Ю. Хранeвич, по 25 дол. Р. Копійчук, Я. Бабій. Листи чч. 6, 7, 8 СК СУМ „Крилаті" Йонкерс, Н.Й., збірщик Роман Глушко. Досі зібрав 1,405 дол., збірка продовжується. З цієї, як і інших збіркових лист, проголошених раніше, усі прізвища і суми жертводавців будуть опубліковані на сторінках УСЦАК в 28-му числі журналу „Наш Спорт" в грудні цього року.

Повертаючи до візити президента УСА і депутата Я. Кендзьора та координатора святкувань 80-річчя СТ „Україна" у Львові Ю. Кордіяка, обидва гості згідно з виготовленим пляном проводу УСЦАК побували в гостях УНСоюзу, відвідали редакцію „Свободи", Союзівку, „Верховину", оселю СУМА, були гостями спортових діячів в Рочестері, УСО „Тризуб" у Філядельфії, в голови КЛК Юлія Попеля. Постійно обидва гості перебували в гостинному домі М. і Л. Стебельських, які опікувалися ними від приїзду і від'їзду до Львова.

Ю.С.